
DECLARACIÓ I PROGRAMA D'ACCIÓ SOBRE UNA CULTURA DE PAU

NOVA YORK 1999

AGENDA DE LA HAIA PER LA PAU I LA JUSTÍCIA AL SEGLE XXI

LA HAIA 1999

Barcelona, octubre de 2008

Biblioteca de Catalunya. Dades CIP

Naciones Unidas

[Declaración sobre una cultura de paz. Català]

Declaració i programa d'acció sobre una cultura de pau : Nova York 1999. Agenda de la Haia per la pau i la justícia al segle XXI : La Haia 1999. – (Textos polítics ; 6)

Títol al·lò: Pacifisme

ISBN 9788461296255

I. Naciones Unidas. Programa de acción sobre una cultura de paz. Català II. Hague Appeal for Peace. Conference (1999) III. Fundació Josep Irla IV. Títol V. Títol: Pacifisme VI. Col·lecció: Textos polítics ; 6

1. Pau 2. Desarmament 3. No-violència 4. Moviments pacifistes
327.36

Edició: Josep Vall

Text: Arnau Albert

Traducció de *Declaración y Programa de Acción sobre una Cultura de Paz*,
Nova York, 1999 del castellà al català: Xavier Sanz.

Traducció de *Hague Appeal for Peace*, La Haia, 1999
de l'anglès al català: Fundació per la Pau.

Agraïments: Jordi Armadans

Generalitat de Catalunya
**Departament d'Interior,
Relacions Institucionals i Participació**

La publicació d'aquesta obra ha rebut el suport
de l'Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans

Dipòsit legal B-48.948-2008

ISBN 978-84-612-9625-5

**DECLARACIÓ
I PROGRAMA
D'ACCIÓ SOBRE
UNA CULTURA
DE PAU**

NOVA YORK 1999

**AGENDA
DE LA HAIA
PER LA PAU
I LA JUSTÍCIA
AL SEGLE XXI**

LA HAIA 1999

TAULA DE CONTINGUTS

EL PACIFISME	7
---------------------------	---

DECLARACIÓ I PROGRAMA D'ACCIÓ SOBRE UNA CULTURA DE PAU

NOVA YORK 1999	27
A. Declaració sobre una cultura de pau	29
B. Programa d'acció sobre una cultura de pau	34

AGENDA DE LA HAIA PER LA PAU I LA JUSTÍCIA AL SEGLE XXI

LA HAIA 1999	45
Preàmbul	47
Temes	49
Acords principals. Implementació de l'Agenda de la Haia	53
Introducció als punts principals dels àmbits de l'Agenda de la Haia per la pau i la justícia.....	57
Causes principals de la guerra/cultura de pau.....	58
Els drets i les institucions en els àmbits del dret humanitari i dels drets humans.....	66
Prevençió, resolució i transformació de conflictes violents.....	73
Agenda de desarmament i seguretat humana	79

EL PACIFISME

El pacifisme és la doctrina que defensa la pau com estat ideal de tota societat, donant lloc a un moviment social i polític que treballa per assegurar aquest principi a través del rebuig i la denúncia de l'ús de la violència —i el seu màxim exponent, la guerra— com a mitjà per resoldre els conflictes nacionals i internacionals.

La definició de pacifisme i de pau es configura a partir dels seus antagonistes: el bel·licisme i la guerra. Un país està en pau quan no viu en guerra ni sota altres formes de violència, essent capaç de canalitzar les tensions internes i les divergències amb altres estats a través de mecanismes com el diàleg, la negociació i l'acord.

Com la majoria de moviments, el pacifisme està configurat per un conjunt d'entitats, associacions i ONG que prenen múltiples formes depenent de les seves prioritats d'acció, els mètodes utilitzats i l'àmbit territorial d'actuació. A nivell general, podem simplificar aquesta diversitat a través del grau de rebuig de la violència de cada grup, donant lloc al pacifisme absolut —oposició incondicional a l'ús de la força en considerar que només genera més violència— i el pragmàtic —admet la resposta violenta amb caràcter defensiu davant de situacions extremes.

En les darreres dècades, el pacifisme ha fonamentat bona part de la seva tasca en la defensa i la difusió d'un conjunt de valors, actituds i comportaments que defineixen l'anomenada cultura de pau: el respecte a la vida i la pràctica no-violenta a través de l'educació, el diàleg i la cooperació; el respecte i la promoció dels drets humans i les llibertats fonamentals; el compro-

mís de resoldre pacíficament els conflictes; i l'adhesió als principis de llibertat, justícia, democràcia, tolerància, solidaritat, cooperació, pluralisme, diversitat cultural, diàleg i entesa a tots els nivells de la societat i entre les nacions. Uns principis que han de contribuir a generar una nova forma d'entendre el món més procliu a la convivència pacífica entre tots els seus ciutadans.

Origen: de la moral cristiana a la pau com imperatiu racional

La guerra ha estat la forma tradicional de resoldre les divergències entre grups humans al llarg de tota la història de la humanitat. De fet, els conflictes armats són tan antics com les mateixes societats organitzades, malgrat que si ens referim a la guerra pròpiament dita —amb l'organització de la violència a través dels exèrcits— hem de cercar el seu origen en els conflictes entre els primers imperis orientals —l'Imperi Assiri (~2000 a.C.-612 a.C.) i l'Imperi Persa (~700 a.C.-651 d.C.)— els quals ja compten amb cavalleria i armament sofisticat.

Al llarg de la història, els motius que han conduït a les hostilitats entre territoris o en el si d'una mateixa societat han estat molt diversos, predominant la confrontació pel control de recursos naturals, per raons religioses o culturals, pel manteniment o la conquesta del poder polític, o per disputes econòmiques o territorials. Independentment dels motius que l'han originat, totes les guerres comporten en si mateixes el patiment i el risc de perdre la vida per totes les persones que es veuen envoltades per un conflicte.

Però, malgrat que la violència ha guiat bona part de la història, el concepte de pacifisme no es comença a articular fins l'arribada de les idees il·lustrades als segles XVII i XVIII. Fins el moment, la defensa de la pau només existeix com a directriu moral contra la violència entre individus, perspectiva cultivada per la majoria de les religions. A tall d'exemple, la tradició cristiana s'empara en el Sermó de la Muntanya pronunciat per Jesús de Natzaret (4 a.C.-29 d.C.) —recollit per l'Evangelí segons Sant Mateu (80 d.C.)— en el qual la figura central del cristianisme insta els seus seguidors a no enfrontar-se al mal amb la força.

Malgrat aquest plantejament, lluny de condemnar la guerra, l'Església com institució del cristianisme es limita a reglamentar què és lícit i què està prohibit en el marc d'un conflicte, desenvolupant una tasca de regulació de la guerra que assoleix el seu punt àlgid amb la instauració de l'anomenada Treva de Déu a través de diferents concilis celebrats entre els segles XI i XII. Algunes de les mesures establertes són la prohibició de combatre determinats dies de la setmana i en certes èpoques de l'any, com l'Advent i la Quaresma, alhora que determinen llocs on no es pot lluitar, com per exemple les sagreres. A Catalunya, aquesta tendència pren especial rellevància amb el moviment de les Assemblees de Pau i Treva promogudes per l'Abat Oliba, (971-1046) amb el suport de la pagesia per fer front als constants abusos de poder dels nobles feudals. Les Assemblees de Pau i Treva esdevenen l'embrió de les futures Corts Catalanes, l'òrgan normatiu de Catalunya des del segle XII fins el XVIII.

D'aquesta manera, no és fins el segle XIV que es comença a articular, tot i que de forma molt primerenca, una concepció laica de la pau. En aquest sentit, destaca l'obra de Marsili de Pàdua (1275-1342) *Defensor Pacis* (1324), un tractat sobre la pau avançat en el temps, on el pensador italià critica per primera vegada el paper polític desenvolupat per la Santa Seu, alhora que advoca per la construcció d'un poder estatal al marge de les autoritats eclesiàstiques, el qual ha de tenir el manteniment de la pau com una de les seves premisses bàsiques.

Cap a les acaballes de l'Edat Mitjana, apareixen noves iniciatives encaminades a assegurar el manteniment de la pau. Una de les principals mostres és el *Tractatus* (1464) de Jordi de Poděbrady (1420-1471), rei de Bohèmia, on s'insta a configurar una confederació de reis i prínceps cristians amb una assemblea permanent i una cort de justícia per evitar la confrontació dels pobles de la cristiandat d'Occident i Orient davant l'amenaça que suposa un Imperi Otomà que feia poc havia conquistat Constantinoble (1453).

Ja entrada l'Edat Moderna, la Guerra dels Vuitanta Anys (1568-1648) entre la Monarquia Hispànica i les Províncies Unides d'Holanda, conjuntament

amb la Guerra dels Trenta Anys (1618-1648) a nivell europeu, incentiven l'aparició de les primeres propostes modernes encaminades a preservar la pau. El 1623, el frare francès Émeric Crucé (1590-1648) escriu *Nouveau Cynée ou Discours d'Etat représentant les occasions et moyens d'establir une paix générale et la liberté de commerce pour tout le monde* on proposa establir a Venècia una assemblea permanent de prínceps i reis per generar un nou ordre universal fonamentat en el lliure comerç i una incipient responsabilitat social dels estats. El projecte de Crucé és avançat al seu temps, ja que no només proposa reunir a l'assemblea representants de totes les cultures i religions, sinó que fins i tot arriba a plantejar una moneda comuna per afavorir el comerç. Dos anys més tard, el jurista holandès Hugo Grotius (1583-1645) escriu *De iure belli ac pacis* (1625), obra que marca el naixement del dret internacional i en la qual advoca per prendre mesures per atenuar els efectes de la guerra sobre la població.

D'aquesta manera, al llarg del segle XVII proliferen obres i projectes que advoquen pel manteniment de la pau com a ideal de convivència, allunyant-se de forma progressiva de la influència de la moral cristiana. L'obra de William Penn (1644-1718) *An Essay towards the Present and Future Peace of Europe by the Establishment of and European Dyet, Parliament or Estates* (1693) proposa la creació d'uns Estats Units Europeus com a forma per assegurar la pau. La preocupació de Penn pel manteniment de la pau no se circumscriu únicament al camp teòric i instaura a Pennsilvània —colònia britànica a Amèrica del Nord que funda el 1681 per encàrrec del rei Carles II d'Anglaterra (1630-1685)— un govern que té com a fonaments la divisió de poders i la cerca de la màxima igualtat social entre els seus ciutadans, així com la renúncia a tenir un exèrcit i la recerca d'una convivència pacífica amb els indígenes americans.

El projecte de Penn pren un nou impuls amb la figura de Charles-Irénée de Castel de Saint-Pierre (1658-1743), més conegut com Abat de Saint-Pierre. Aquest escriptor, diplomàtic i acadèmic francès juga a inicis del segle XVIII un paper cabdal en el desenvolupament de les idees il·lustrades,

sobretot arrel de la seva participació en les converses de pau mantingudes entre els Regnes de la Gran Bretanya i de Portugal per finalitzar la Guerra de Successió espanyola (1701-1715). En aquest sentit, cal destacar les seves aportacions en les negociacions del Tractat d'Utrecht (1713), en les quals esbossa el seu projecte de crear un govern mundial que assegurí la pau universal entre les nacions.

La perspectiva optimista de Penn i de l'Abat de Saint-Pierre contrasta amb la postura de Jean-Jacques Rousseau (1712-1778). En la seva obra *Jugement du Projet de paix perpétuelle de Monsieur l'Abbé de Saint-Pierre* (1756), el filòsof francès reconeix la importància de la proposta, però es mostra escèptic enfront la seva viabilitat en considerar que des del punt de vista dels monarques, la guerra és més beneficiosa econòmicament que la diplomàcia, per la qual cosa és difícil que renunciïn a ella per dirimir els conflictes internacionals.

Durant la segona meitat del segle XVIII, també cal destacar la tasca desenvolupada per Jeremy Bentham (1748-1832), jurista i economista anglès que assenta les bases de l'utilitarisme. La doctrina desenvolupada per Bentham defensa que la moralitat de qualsevol acció o llei ve donada pel benefici que n'obté la societat. Així, Bentham dedica bona part de la seva vida a introduir una nova concepció de les lleis i les reformes socials a través de la seva utilitat per la societat, cercant la satisfacció màxima pel màxim nombre de persones possible. D'aquesta manera, el pensador anglès introdueix un nou concepte del bé i el mal fonamentat en els guanys que perceben els ciutadans, allunyant-se així de la perspectiva divina sobre aquests dos conceptes cultivada tradicionalment per les diferents religions.

Tot aquest llegat és recollit per Immanuel Kant (1724-1804), pare de l'actual pensament pacifista. En el seu assaig filosòfic *La pau perpètua* (1795), Kant esbossa el seu projecte polític per acabar amb els conflictes entre estats que flagel·len l'Europa del segle XVIII. Com anteriorment defensà Thomas Hobbes (1588-1679), el pensador alemany sosté que l'home és violent per

naturalista, característica que s'ha de superar a través de la raó. Així, la pau deixa de ser una directriu de la moral religiosa per ser un imperatiu racional que permet acabar amb l'estat natural de lluita civil permanent i assolir una coexistència pacífica. D'aquesta manera, l'obra advoca per la creació d'una federació d'estats lliures que permeti generar les condicions necessàries pel manteniment de la pau universal. En el mateix text, Kant recupera la crítica de Rousseau al paper de la monarquia com inductor dels conflictes, afirmant que els règims republicans són més proclius a la pau en considerar que sota aquest sistema, els ciutadans són els dipositaris de la sobirania, per la qual cosa tenen la darrera paraula sobre la participació de l'Estat en una guerra.

De les primeres organitzacions pacifistes a la incipient institucionalització de la pau

La Guerra de la Independència dels Estats Units d'Amèrica (1775-1783) i sobretot la Revolució Francesa (1789-1799) i les posteriors Guerres Napoleòniques (1803-1815) —conjuntament amb la Revolució Industrial— signifiquen la fi de l'Antic Règim i l'establiment de les bases polítiques, socials, econòmiques i culturals de l'època contemporània. Les transformacions socials que se'n deriven, conjuntament amb el gran nombre de països que es veuen afectats pels conflictes, constaten la importància d'un procés que repercuteix amb força sobre el pensament i l'acció política del segle XIX.

Al llarg de la primera meitat del segle, apareixen les primeres crítiques a les transformacions provocades per la Revolució Industrial i el liberalisme polític, identificant el sistema capitalista com una de les causes principals dels conflictes nacionals i internacionals. Un dels primers a contestar el nou sistema és el pensador francès Claude Henri de Saint-Simon (1760-1825), considerat un dels pares de la sociologia. Recuperant les idees de Kant, Saint-Simon publica *De la reorganització de la societat europea* (1814), on exposa la necessitat d'articular una confederació europea encapçalada per França i Gran Bretanya que configurés una cambra europea encarregada

de fomentar la unió dels diferents estats del vell continent per tal d'evitar nous conflictes que posen en entredit l'estabilitat social d'Europa.

D'altra banda, la crítica al capitalisme madura amb els primers plantejaments del socialisme científic, el qual no es limita a la denúncia de les injustícies socials i a dibuixar una societat ideal, sinó que proposa la creació a través de la pràctica revolucionària d'un nou ordre social fonamentat en la pau, la llibertat i la igualtat entre totes les persones. Els principals representants del socialisme científic són Joseph Proudhon (1809-1865), Mikhaïl Bakunin (1814-1876), Karl Marx (1818-1883) i Frederich Engels (1820-1895). Durant la segona meitat del segle, van aparèixer diferents organitzacions i partits socialistes, els quals incorporen de forma progressiva les idees pacifistes en considerar que la classe obrera dels diferents països no s'ha d'enfrontar entre ella per defensar els interessos del capitalisme. D'aquesta manera, el socialisme comença a reivindicar la supressió del servei militar obligatori i el desarmament de les principals potències mundials.

De forma paral·lela a l'articulació de les idees socialistes, apareixen les primeres organitzacions pacifistes: les societats per la pau. L'organització degana és la New York Peace Society fundada el 1815 pel comerciant nord-americà David Low Dodge (1774-1852) davant l'impacte de la Guerra Anglo-Americana de 1812. El mateix any, Noah Worcester (1758-1837) funda una organització anàloga a Massachusetts. Ambdues organitzacions, conjuntament amb altres entitats nascudes durant els anys posteriors —Maine, Nova Hampshire...—, funden el 1828 a iniciativa de William Ladd (1778-1841) l'American Peace Society, la qual ve desenvolupant fins a dia d'avui una important tasca de promoció de la pau com a valor essencial per la societat.

La influència de les societats per la pau nord-americanes arriba ben aviat a Europa. D'aquesta manera, el 1816 neix l'entitat anàloga de Londres, el 1821 la de París i el 1830 la de Ginebra. Aquest procés d'internacionalització fa un pas endavant en una reunió de diferents col·lectius i personalitats

pacifistes d'arreu del món celebrada a Londres el 1843, la qual esdevé l'embrí del 1r Congrés Internacional d'Amics de la Pau celebrat a Brussel·les el 1848. Un dels principals impulsors del Congrés és el lingüista nord-americà Elihu Burritt (1810-1879), el qual té la intenció de crear un espai de trobada i de coordinació de les diferents entitats internacionals que treballen pel manteniment de la pau. D'aquesta manera, aconsegueix reunir representants dels Estats Units d'Amèrica (EUA), la Gran Bretanya, França i Holanda, celebrant anualment un congrés a diferents ciutats europees fins el 1853 —París (1849), Frankfurt (1850), Londres (1851), Manchester (1852) i Edinburg (1853)—. Malgrat que sovint es consideren precursors de la futura Societat de Nacions i l'Organització de les Nacions Unides (ONU), cal destacar que aquests congressos mantenen un caràcter idealista i no arriben a plantejar cap mesura concreta per tal d'assegurar el manteniment de la pau.

En aquest context, la vella idea de crear un organisme internacional encarregat de vetllar pel manteniment de la pau reprèn amb força en el si del pensament pacifista. En aquest sentit, cal destacar la intervenció de Víctor Hugo (1802-1885) en el si del 2n Congrés Internacional d'Amics de la Pau celebrat a París el 1849, on defensa la creació d'un senat sobirà a nivell europeu, recuperant el concepte d'Estats Units d'Europa introduït per Penn al segle XVII.

D'altra banda, les transformacions que experimenten les guerres durant la segona meitat del segle XIX, amb noves formes i armes de combat —molt més mortíferes— intensifiquen la dinàmica encaminada a regular els conflictes per tal de pal·liar-ne els efectes sobre les persones. La primera d'aquestes organitzacions és el Comitè Internacional de la Creu Roja amb seu a Ginebra, impulsada el 1863 per Jean Henri Dunant (1828-1910), amb l'objectiu d'atendre els ferits de guerra. El 1878, amb la confrontació entre l'Imperi Otomà i el Rus de rerefons, apareix la Mitja Lluna Roja, producte de l'acord del Comitè Internacional de la Creu Roja d'adoptar aquesta denominació en els països de majoria musulmana. Actualment, ambdues entitats configuren la Federació Internacional de la Creu Roja i la Mitja Lluna Roja (1919).

La influència d'aquesta experiència no es fa esperar, i poc després es celebra la primera Convenció de Ginebra (1864), en la qual es signen els primers tractats entre estats amb l'objectiu d'evitar el patiment humà en les guerres, donant lloc a un incipient Dret Internacional Humanitari. Al marge d'aquesta voluntat, el que és realment rellevant del Dret Internacional Humanitari és l'establiment d'unes normes d'obligat compliment pels estats i per qualsevol altre participant en un conflicte, que limiten els mètodes i els armaments militars. El contingut de la Convenció de Ginebra s'actualitza el 1906, 1929 i 1949, amb successius convenis que protegeixen els soldats, els presoners de guerra i la població civil en el marc dels conflictes armats.

Les Convencions de la Haia celebrades el 1899 i el 1907 complementen les iniciatives de Ginebra contribuint a regular en matèria armamentística els conflictes bèl·lics internacionals. La primera Convenció s'organitza a iniciativa del tsar Nicolau II de Rússia (1868-1918) i compta amb la presència de divuit estats, majoritàriament europeus, però també amb representants nord-americans i asiàtics. Les seves aportacions principals són la prohibició dels bombardejos aeris i l'ús d'armes químiques, però sobretot la creació d'un tribunal permanent d'arbitratge amb representants de totes les nacions que ratifiquen el pacte amb seu a la mateixa capital dels Països Baixos. La Convenció de 1907 és molt més concorreguda, amb la presència de 44 estats d'Europa, Àsia, Amèrica del Nord i Amèrica del Sud. Al llarg de la reunió s'actualitza el contingut de la primera trobada al mateix temps que s'hi introdueix una regulació de la guerra naval. Després de la Primera Guerra Mundial, la Convenció de la Haia s'amplia amb el *Protocol de Ginebra* (1925) a través del qual es prohibeix de forma permanent la guerra química i bacteriològica. Aquest protocol ha estat la base per futurs acords internacionals per regular l'ús d'aquesta tipologia d'armes.

Però més enllà de la tasca de regulació dels conflictes, a la segona meitat del segle XIX comença a cristal·litzar la idea de dotar-se d'un organisme capaç de dirimir els conflictes de forma pacífica. El primer exemple és la creació per part de Frédéric Passy (1822-1912) de la Lliga Internacional i Per-

manent de la Pau el 1867, per tal d'evitar un conflicte entre Prússia i França davant les creixents tensions entre aquests dos països en el marc de la unificació alemanya. Aquest organisme té una gran repercussió internacional, aconseguint aglutinar bona part dels intel·lectuals i revolucionaris de l'època —Bakunin, Hugo, Marx, Louis Blanc (1811-1882), Jules Favre (1809-1880), Giuseppe Garibaldi (1807-1882), John Stuart Mill (1806-1873)...—. Tot i no aconseguir evitar la Guerra Francoprussiana (1870-1871), la Lliga Internacional i Permanent de la Pau esdevé el precedent immediat de la Societat de Nacions i de l'ONU.

Malgrat aquest fracàs, la tasca per dotar-se d'instruments per promoure la pau de Passy no es detura, i el 1888 promou la creació de la Unió Interparlamentària (UI), organització mundial de les cambres legislatives dels estats sobirans que a dia d'avui compta amb 148 membres. El 1889, amb una trobada de representants dels parlaments de França, Anglaterra, Itàlia, Bèlgica, l'Estat espanyol, Dinamarca, els EUA i Libèria, se celebra la primera conferència de la UI a París establint com a principis fonamentals de l'entitat la promoció de la pau i la democràcia a través del diàleg polític.

En paral·lel a la constitució de la UI, es repren la celebració de congressos internacionals per tractar de resoldre els conflictes de forma pacífica. El mateix 1889, s'organitza una reunió a París que inaugura una dinàmica de trobades pràcticament anuals a diferents ciutats del món que es manté fins l'inici de la Segona Guerra Mundial. La tasca d'aquests congressos fructifica en el Tercer Congrés Universal de la Pau organitzat el 1891 a Roma amb la creació de l'Oficina Internacional de la Pau, òrgan executiu de la Unió Internacional de les Societats per la Pau, entitat de coordinació de les societats i organitzacions per la pau a nivell mundial. El principal impulsor i primer president de l'organisme és el polític danès Fredrik Bajer (1837-1922).

Fins l'inici de la Primera Guerra Mundial, l'Oficina Internacional de la Pau desenvolupa una important tasca de conscienciació de l'opinió pública enfront el bel·licisme, assolint un prestigi notori. L'impacte de la guerra suposa una paralització de la seva activitat i, malgrat intentar reprendre la dinàmica

un cop finalitzat el conflicte, la creixent tensió viscuda durant el període d'entreguerres i l'inici d'un nou conflicte a escala mundial el 1939 fan que tan l'Oficina Internacional de la Pau com la Unió Internacional de les Societats per la Pau pràcticament desapareguin fins que el 1946 el seu testimoni és recollit per la International Liaison Committee of Organizations for Peace, la qual s'integra com actiu de l'ONU a principis de la dècada de 1960.

Aquesta ebullició a favor de la pau generada al llarg de les darreres dècades del XIX rep el seu reconeixement a través de la instauració el 1901 del Premi Nobel de la Pau —conjuntament amb els de Química, Física, Medicina i Literatura— per distingir aquells qui han treballat per la fraternitat entre nacions, per l'abolició o la reducció dels exèrcits i les armes i per la promoció dels congressos de pau, seguint la voluntat d'Alfred Nobel (1833-1896), químic i enginyer suec inventor de la dinamita. Els primers guardonats són Passy i Dunant i fins a dia d'avui ha reconegut la tasca a favor de la pau de desenes de persones i institucions.

De la Societat de Nacions a l'Organització de les Nacions Unides

L'escalada de tensions que desemboquen en la Primera Guerra Mundial (1914-1918) posen en entredit l'efectivitat de totes les iniciatives empreses fins al moment. Fins i tot el socialisme, col·lapsat pel debat intern entre revisionistes i revolucionaris, es presenta dividit entre els partidaris d'iniciar les hostilitats entre les principals potències europees i els que entenen que tot conflicte entre estats és aliè a la classe obrera. Però els partits socialistes d'Àustria, Alemanya i França recolzen els seus respectius governs a l'hora d'iniciar la guerra i les poques veus que s'alcen en contra d'aquesta decisió, com la del socialista francès Jean Jaurès (1859-1914) —assassinat a mans d'un exaltat xovinista per la seva postura pacifista— no són escoltades.

D'altra banda, la Primera Guerra Mundial dona lloc al naixement d'organitzacions de dones que s'oposen al conflicte, especialment als EUA, com el Women Peace Party (1915) fundat per Jane Addams (1860-1935)

i Carrie Chapman Catt (1859-1947). El mateix any, se celebra a la Haia el Congrés Internacional de Dones per la Pau i la Llibertat, en el marc del qual neix l'International Committee of Women for Permanent Peace (ICWPP), amb Addams com a presidenta. Amb la fi de la Guerra, la ICWPP rebutja els tractats de pau en considerar que no pretenen establir un marc estable de convivència, sinó castigar els estats vençuts. El 1919, la ICWPP passa a dir-se Women's International League for Peace and Freedom, establint la seva seu a Ginebra fins a l'actualitat.

L'impacte humà de la primera gran guerra del segle xx —vuit milions de morts i sis milions d'invàlids— esdevé un element cabdal per recuperar el projecte de Kant de crear un organisme internacional per resoldre els conflictes entre estats evitant l'ús de la violència. De fet, la creació d'aquest ens supranacional és una de les condicions establertes —on entre d'altres, també destaca la defensa del dret a l'autodeterminació— pel president nord-americà Woodrow Wilson (1858-1924) per a la participació del EUA en el conflicte per tal de contribuir al restabliment de la pau. D'aquesta manera, el 28 de juny de 1919 es crea a la Conferència de Pau de París la Societat de Nacions, una iniciativa britànica que en la seva reunió fundacional celebrada a Londres el 1920 aconsegueix el suport de 40 països, entre els quals no hi són ni els EUA —en no aprovar les sancions de guerra sobre la República de Weimar— ni la URSS —com a conseqüència de la Revolució Russa (1917) i la posterior Guerra Civil (1918-1922). Precisament, l'absència d'aquestes dues potències antagòniques, conjuntament amb la manca d'un exèrcit propi que assegurí la prevalença dels seus dictàmens i un context internacional desfavorable —marcat per la crisi econòmica de la dècada de 1930 i l'ascens de règims autoritaris— porten a la decadència de l'organització i a la seva dissolució *de facto* en no poder impedir l'inici de la Segona Guerra Mundial.

Al marge de la Societat de Nacions, durant el període d'entreguerres sorgeixen diferents iniciatives tant institucionals com de la societat civil per

evitar la reproducció d'un conflicte de les característiques de la Primera Guerra Mundial. A tall d'exemple, el 1921 es funda als Països Baixos la War Resisters' International, actualment amb seu a Londres, una organització mundial que promou l'acció contra la guerra en considerar-la un crim contra la humanitat. Des d'una altra perspectiva, Richard Coudenhove-Kalergi (1894-1972) publica el 1924 un manifest paneuropeu en el qual proposa la creació d'una federació d'estats europeus. La idea comença a fructificar el 1926, amb la celebració a Viena del Primer Congrés de la Unió Paneuropea, però fracassa per l'impacte del crac del 1929 i l'extensió del feixisme.

La Guerra Civil espanyola (1936-1939) significa una nova prova de foc per totes les organitzacions pacifistes, però és sobretot amb l'inici de la Segona Guerra Mundial que es constata que el moviment no és suficientment madur ni disposa dels mecanismes necessaris per imposar la pau. L'impacte dels 50 milions de morts —tretze dels quals civils—, els camps d'extermini nazis i el llançament de les bombes nuclears nord-americanes sobre les poblacions civils d'Hiroshima i Nagasaki marquen un abans i un després en la recerca d'una pau global.

Essent conscients dels errors que condueixen al fracàs de la Societat de Nacions, després de la Segona Guerra Mundial s'intensifiquen els treballs per crear un organisme intergovernamental de caràcter mundial amb la finalitat de mantenir la pau, promoure la cooperació econòmica, cultural, social i humanitària, garantir la seguretat dels estats basant-se en els principis d'igualtat i autodeterminació i vetllar pel respecte als Drets Humans. Així, el 25 d'abril de 1945 es celebra la Conferència Internacional de San Francisco, la qual culmina el 24 d'octubre amb la ratificació per part de 51 estats —actualment hi estan representats 192— de la *Carta de les Nacions Unides* com a acte fundacional de l'ONU.

Una de les primeres tasques d'aquest nou organisme és l'elaboració d'un document que estableixi les bases per la convivència pacífica dels éssers

humans. Aquests treballs fructifiquen el 1948 a París, moment en què s'aprova un text de trenta articles que recull els drets bàsics per totes les persones sense excepció: la *Declaració Universal dels Drets Humans*.

L'òrgan més poderós de l'ONU és el Consell de Seguretat, que té com a objectiu principal el manteniment de la pau i la seguretat entre nacions. Aquest òrgan està configurat per les cinc forces vencedores de la Segona Guerra Mundial —la Xina, França, Rússia, Regne Unit i EUA—, les quals tenen dret a vet sobre qualsevol resolució que es vulgui emprendre, alhora que són les úniques potències que d'acord amb el Tractat de la No Proliferació Nuclear (1970), poden posseir aquest tipus d'armament —altres estats que no han ratificat l'acord, com Corea del Nord, l'Índia o el Pakistan, també disposen d'armes nuclears. Els altres deu estats representats al Consell de Seguretat són escollits per l'Assemblea General de l'ONU —dos membres pels blocs africà, llatinoamericà i de l'Europa Occidental, un pels blocs àrab, asiàtic i de l'Europa Oriental, i un altre membre rotatiu entre els blocs asiàtic i africà—, amb un mandat de dos anys, renovant anualment cinc membres.

Per tal d'assegurar els objectius de l'ONU, el Consell de Seguretat crea un cos militar multinacional conegut popularment com a Cascos Blaus, amb capacitat de desenvolupar missions de pau arreu del món. La primera intervenció dels Cascos Blaus es remunta al 1948, quan l'ONU envia les seves tropes en qualitat d'observadors al Pròxim Orient per tal de contribuir a resoldre les hostilitats creixents entre Egipte i Israel. La seva primera intervenció militar es produeix el 1956, en el marc de la crisi del Canal de Suez, si no tenim en compte la participació el 1950 com agent militar actiu al costat de Corea del Sud a la Guerra de Corea (1950-1953), campanya que no reflecteix l'objectiu principal de l'ONU: treballar pel manteniment de la pau.

D'altra banda, l'impacte de la Segona Guerra Mundial també incentiva reprendre el vell projecte de crear un espai de trobada de tots els estats europeus per tal de dirimir les possibles tensions que sorgeixin entre ells. D'aquesta manera, el 1949 neix el Consell d'Europa amb seu a Estrasburg, organització internacional configurada actualment per 47 estats europeus

—més el Vaticà, els EUA, Canadà, el Japó i Mèxic com observadors— amb la finalitat de defensar els drets humans, les democràcies parlamentàries i les relacions pacífiques i d'amistat entre els diferents països d'Europa.

De moviment social a la nova cultura de pau

De la mateixa manera que la Segona Guerra Mundial significa l'impuls definitiu per l'estructuració d'un organisme internacional que vetlli pel manteniment de la pau, les seves conseqüències també suposen un fort impacte per la conscienciació de la ciutadania sobre la crueltat que desperten el conflictes bèl·lics. D'aquesta manera, al llarg dels anys posteriors al conflicte es van assentant les bases d'un nou moviment social per la pau, el qual eclosiona a les dècades de 1960 i 1970.

Un clar exemple de la influència de la Segona Guerra Mundial en l'estructuració del moviment pacifista, el trobem amb els primers plantejaments antinuclears sorgits pel xoc que suposen les bombes d'Hiroshima i Nagasaki. Un moviment que vincula de forma indestriable la pau i la defensa del medi ambient i que va madurant fins viure durant les dècades de 1960 i 1970 el moment de màxima efervescència amb la intensificació de la carrera armamentística entre els EUA i la URSS en el marc de la Guerra Freda (1947-1991) com mostra l'anomenada Crisi dels Missils de Cuba de 1962.

El moviment pacifista dels anys 1960 i 1970 també està influenciat fortament pels grans protagonistes del pacifisme del segle xx, alguns dels quals han esdevingut amb el pas del temps icones de la pau. En aquest sentit, trobem la figura de Mahatma Gandhi (1869-1948), polític i advocat indi que lluita pacíficament per la independència de l'Índia, colònia britànica fins el 1947. Gandhi destaca pels mètodes de resistència pacífica i de desobediència civil —vagues de fam, marxades populars, intercepció de trens a través d'una multitud desarmada estirada a les vies...— que utilitza per assolir els seus objectius, els quals influencien notablement al posterior moviment per la pau. Un any després d'aconseguir la llibertat de l'Índia, Gandhi és assassinat a mans d'un radical hindú d'extrema dreta.

Altres noms que destaquen en el si de l'imaginari pacifista són el del sacerdot i activista a favor dels drets civils de la població afroamericana dels EUA, Martin Luther King (1929-1968) assassinat a Memphis i el de l'arquebisbe de San Salvador Óscar Romero (1917-1980), defensor dels drets humans i la pau fins el seu assassinat a mans de paramilitars ultradretans en un país que viu endinsat en cops d'estat, dictadures militars i guerres civils fins el 1992. De la mateixa manera, el violoncel·lista català Pau Casals (1876-1973) també forma part d'aquest imaginari col·lectiu gràcies a la seva dedicació incansable a la defensa de la pau i la llibertat com mostren els nombrosos concerts benèfics, la implicació en accions humanitàries i les diverses intervencions davant l'ONU, organització que li atorga la Medalla de la Pau el 1971.

La primera gran manifestació del pacifisme com a moviment social es produeix als EUA arrel de l'impacte de la Guerra del Vietnam (1959-1975), la primera retransmesa pràcticament en directe per la televisió com a nou mitjà de comunicació de masses. La crueltat de la intervenció nord-americana, amb l'ús d'armament químic de forma indiscriminada contra la població civil, conjuntament amb l'elevat nombre de nord-americans que moren en el conflicte desperta un ampli rebuig en el si de la societat americana i mundial que no entén els motius que havien conduït a la guerra. D'aquesta manera, al llarg de les dècades de 1960 i 1970 proliferen les manifestacions de rebuig al conflicte, la majoria protagonitzades per joves nascuts després de la Segona Guerra Mundial que encarnen una nova forma d'entendre el món emfatitzant valors socials menystinguts fins el moment com la defensa del medi ambient, dels drets de les dones, dels drets civils i polítics, del dret a l'autodeterminació...

L'oposició a la guerra no se circumscriu únicament als EUA, sinó que les protestes es reproduïxen a diferents països europeus, com per exemple, a França on l'oposició a la Guerra del Vietnam és una de les característiques del Maig de 1968. El moviment d'oposició a la guerra acaba amb la retirada de les tropes americanes el 1973 després dels Acords de Pau de París, però assenta les bases de futures protestes contràries a la guerra com les

experimentades a tot el món arrel de la invasió de l'Iraq (2003) per part dels EUA, amb el suport d'una coalició d'estats occidentals.

La influència d'aquests nous moviments socials s'intensifica a l'Estat espanyol en el marc de la lluita contra el franquisme i l'inici de la transició democràtica. En l'àmbit concret del pacifisme, una de les figures més destacades és la de Lluís Maria Xirinacs (1932-2007), el qual s'inspira en alguns mètodes emprats per Gandhi per oposar-se pacíficament a la dictadura. En el mateix context, apareix Justícia i Pau (1968), organització cristiana de promoció i defensa dels drets humans, la justícia social, la pau i el desarmament, la solidaritat i el respecte al medi ambient.

Durant els primers anys de democràcia cal destacar el moviment d'oposició a l'entrada de l'Estat espanyol a l'Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord (OTAN) —en el qual Esquerra Republicana de Catalunya hi participa de forma activa—, entitat internacional encaminada a la cooperació política, econòmica i militar creada el 1949 per garantir la seguretat de l'Europa Occidental davant de la URSS. Amb la participació del 63% dels ciutadans cridats a les urnes, Catalunya rebutja l'entrada a l'OTAN amb 51% de vots contraris i un 43% de favorables a la incorporació. Malgrat això, a nivell de l'Estat espanyol, els partidaris de l'entrada superen en tretze punts percentuals els que s'hi oposen.

L'oposició a l'entrada de l'Estat espanyol a l'OTAN s'ha d'emmarcar en una creixent mobilització antimilitarista, la qual centra bona part de la seva actuació en la reivindicació de la supressió del servei militar obligatori i la reivindicació del dret a l'objecció de consciència. Moviment nascut a les darreries del franquisme, la seva activitat pren un nou impuls a partir de 1989 amb la creació de l'Assemblea Antimilitarista de Catalunya, una de les principals impulsores de la insubmissió com a eina de desobediència civil per promoure la fi del servei militar obligatori. Després de més de 30 anys de lluita, la tasca de tot el moviment antimilitarista fructifica el 2002, amb la supressió de la popularment coneguda com a «mili».

D'altra banda, malgrat la tasca desenvolupada per l'ONU i les nombroses entitats, associacions i ONG en defensa de la pau, la llibertat i la justícia sorgides durant el darrer quart del segle xx, entre les dècades de 1980 i 1990 es comença a plantejar la necessitat d'anar més enllà i dotar-se de nous instruments que contribueixin a l'establiment de la pau com a ideal social. En aquest sentit, es comença a defensar la necessitat de promoure una nova consciència social configurada per un conjunt de valors, actituds i comportaments encaminats a resoldre els conflictes mitjançant el diàleg i la negociació entre persones, grups socials i nacions. En altres paraules, es comença a parlar de la necessitat de generar una cultura de pau —en la qual l'educació hi juga un paper fonamental— encaminada a substituir la cultura de violència que ha guiat la història de la humanitat fins els nostres dies.

El concepte «cultura de pau» s'articula per primera vegada en el Congrés Internacional sobre la Pau en l'Esperit dels Homes celebrat a Yamoussoukro (Costa d'Ivori) el 1989, i des de llavors s'inicia una intensa dinàmica tant des de l'ONU com des del moviment pacifista internacional per dotar-se dels instruments necessaris per dur-la a terme. Aquests treballs fructifiquen el 1999, quan l'Assemblea General de l'ONU aprova la **Declaració i Programa d'Acció sobre una Cultura de Pau** i unes 10.000 persones de més de 100 països reunides a la Haia sota la consigna Crida per la Pau de la Haia avalen l'**Agenda de la Haia per la Pau i la Justícia al segle XXI**.

Des de 1983, la Fundació per la Pau és la principal entitat de Catalunya que treballa per la construcció d'una nova cultura de pau des del nostre país. Actualment, és membre de l'Oficina Internacional per la Pau i va ser un dels promotors de la Crida per la Pau de la Haia. De fet, aquesta entitat és la primera a traduir al català l'*Agenda de la Haia per la Pau i la Justícia al segle XXI*.

Finalment, cal destacar que l'àmbit polític no es manté al marge de la influència dels valors del pacifisme, i la majoria de partits han assumit les seves

aportacions. En aquest sentit, des de la seva fundació el març de 1931, Esquerra es compromet amb la defensa de la pau, posició que ratifica a través de la *Declaració Ideològica* de 1993 amb el següent text: « La pau no és només l'absència de guerra, sinó l'absència d'injustícia social, nacional i internacional, ja que hi ha multitud de manifestacions de violència directa o estructural que produeixen uns efectes tant o més greus que els conflictes armats. Cal desenvolupar una nova cultura per la pau que substitueixi la cultura de la violència».

Més informació

Organització de les Nacions Unides

www.un.org

Crida de la Haia per la Pau

www.haguepeace.org

**DECLARACIÓ
I PROGRAMA
D'ACCIÓ SOBRE
UNA CULTURA
DE PAU**

NOVA YORK 1999

A. DECLARACIÓ SOBRE UNA CULTURA DE PAU

L'Assemblea General,

- Recordant la Carta de les Nacions Unides, inclosos els propòsits i principis que hi són enunciats,
- Recordant també que en la Constitució de l'Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura es declara que «com que les guerres neixen en la ment dels homes, és en la ment dels homes on s'han d'erigir els baluards de la pau»,
- Recordant a més la Declaració Universal de Drets Humans i altres instruments internacionals pertinents del sistema de les Nacions Unides,
- Reconeixent que la pau no és només l'absència de conflictes, sinó que també requereix un procés positiu, dinàmic i participatiu en què es promogui el diàleg i se solucionin els conflictes en un esperit d'entesa i cooperació mutus,
- Reconeixent també que el final de la Guerra Freda ha ampliat les possibilitats de reforçar una cultura de pau,
- Expressant profunda preocupació per la persistència i proliferació de la violència i els conflictes en diverses parts del món,
- Reconeixent la necessitat d'eliminar totes les formes de discriminació i intolerància, incloses les basades en la raça, el color, el sexe, l'idioma, la religió, l'opinió política o d'altra mena, l'origen nacional, ètnic o social, la propietat, les discapacitats, el naixement o altra condició,

- Recordant la seva resolució 52/15, de 20 de novembre de 1997, en què proclamà l'any 2000 Any Internacional de la Cultura de la Pau, i la seva resolució 53/25, de 10 de novembre de 1998, en què proclamà el període 2001-2010 Decenni Internacional d'una Cultura de Pau i No Violència per als Infants del Món,
- Reconeixent la important funció que segueix exercint l'Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura en la promoció d'una cultura de pau,

Proclama solemnement la present Declaració sobre una Cultura de Pau amb la finalitat que els governs, les organitzacions internacionals i la societat civil puguin orientar les seves activitats per les seves disposicions a fi de promoure i enfortir una cultura de pau en el nou mil·lenni:

Article 1

Una cultura de pau és un conjunt de valors, actituds, tradicions, comportaments i estils de vida basats en:

- a) El respecte a la vida, la fi de la violència i la promoció i la pràctica de la no violència per mitjà de l'educació, el diàleg i la cooperació;
- b) El ple respecte dels principis de sobirania, integritat territorial i independència política dels Estats i de no ingerència en els assumptes que són essencialment jurisdicció interna dels Estats, de conformitat amb la Carta de les Nacions Unides i el dret internacional;
- c) El ple respecte i la promoció de tots els drets humans i les llibertats fonamentals;
- d) El compromís amb l'arranjament pacífic dels conflictes;
- e) Els esforços per satisfer les necessitats de desenvolupament i protecció del medi ambient de les generacions presents i futures;
- f) El respecte i la promoció del dret al desenvolupament;
- g) El respecte i el foment de la igualtat de drets i oportunitats de dones i homes;

- h) El respecte i el foment del dret de totes les persones a la llibertat d'expressió, opinió i informació;
- i) L'adhesió als principis de llibertat, justícia, democràcia, tolerància, solidaritat, cooperació, pluralisme, diversitat cultural, diàleg i entesa a tots els nivells de la societat i entre les nacions;

i animats per un entorn nacional i internacional que afavoreixi la pau.

Article 2

El progrés cap al ple desenvolupament d'una cultura de pau s'aconsegueix per mitjà de valors, actituds, comportaments i estils de vida favorables per al foment de la pau entre les persones, els grups i les nacions.

Article 3

El ple desenvolupament d'una cultura de pau està integralment vinculat a:

- a) La promoció de l'arranjament pacífic dels conflictes, el respecte i entesa mutus i la cooperació internacional;
- b) El compliment de les obligacions internacionals concretes en virtut de la Carta de les Nacions Unides i el dret internacional;
- c) La promoció de la democràcia, el desenvolupament dels drets humans i les llibertats fonamentals i el respecte i compliment universal d'aquests;
- d) La possibilitat que totes les persones a tots els nivells desenvolupin aptituds per al diàleg, la negociació, la formació de consens i la solució pacífica de controvèrsies;
- e) L'enfortiment de les institucions democràtiques i la garantia de la participació plena en el procés del desenvolupament;
- f) L'eradicació de la pobresa i l'analfabetisme i la reducció de les desigualtats entre les nacions i dins d'aquestes;
- g) La promoció del desenvolupament econòmic i social sostenible;
- h) L'eliminació de totes les formes de discriminació contra la dona, promovent la seva autonomia i una representació equitativa en tots els nivells de l'adopció de decisions;

- i) El respecte, la promoció i la protecció dels drets de l'infant;
- j) La garantia de la lliure circulació d'informació en tots els nivells i la promoció de l'accés a aquesta;
- k) L'augment de la transparència i la rendició de comptes en la gestió dels assumptes públics;
- l) L'eliminació de totes les formes de racisme, discriminació racial, xenofòbia i intolerància connexes;
- m) La promoció de la comprensió, la tolerància i la solidaritat entre totes les civilitzacions, els pobles i les cultures, fins i tot cap a les minories ètniques, religioses i lingüístiques;
- n) El ple respecte del dret a l'autodeterminació de tots els pobles, inclosos els que viuen sota dominació colonial o altres formes de dominació o ocupació estrangera, com està establert a la Carta de les Nacions Unides i expressat en els pactes internacionals de drets humans, així com en la Declaració sobre la Concessió de la Independència als Països i Pobles Colonials continguda a la resolució 1514 (xv) de l'Assemblea General, de 14 de desembre de 1960.

Article 4

L'educació a tots els nivells és un dels mitjans fonamentals per edificar una cultura de pau. En aquest context, és de particular importància l'educació en l'esfera dels drets humans.

Article 5

Els governs tenen una funció primordial en la promoció i enfortiment d'una cultura de pau.

Article 6

La societat civil ha de comprometre's plenament en el desenvolupament total d'una cultura de pau.

Article 7

El paper informatiu i educatiu dels mitjans de difusió contribueix a promoure una cultura de pau.

Article 8

Exerceixen una funció clau en la promoció d'una cultura de pau els pares, els mestres, els polítics, els periodistes, els òrgans i grups religiosos, els intel·lectuals, els qui realitzen activitats científiques, filosòfiques, creatives i artístiques, els treballadors sanitaris i d'activitats humanitàries, els treballadors socials, els qui exerceixen funcions directives en diversos nivells, així com les organitzacions no governamentals.

Article 9

Les Nacions Unides haurien de seguir exercint una funció crítica en la promoció i l'enfortiment d'una cultura de pau a tot el món.

B. PROGRAMA D'ACCIÓ SOBRE UNA CULTURA DE PAU

L'Assemblea General

- Tenint en compte la Declaració sobre una Cultura de Pau, aprovada el 13 de setembre de 1999,
- Recordant la seva resolució 52/15, de 20 de novembre de 1997, en que proclamà l'any 2000 Any Internacional de la Cultura de la Pau i la seva resolució 53/25, de 10 de novembre de 1998, en que proclamà el període 2001-2010 Decenni Internacional d'una Cultura de Pau i No Violència per als Infants del Món,

Aprova el següent Programa d'Acció sobre una Cultura de Pau:

A. Objectius, estratègies i agents principals

1. El Programa d'Acció constituïria la base de l'Any Internacional de la Cultura de la Pau i del Decenni Internacional d'una Cultura de Pau i No Violència per als Infants del Món.
2. S'encoratja els Estats Membres que adoptin mesures per promoure una cultura de pau en el pla nacional, així com en els plans regional i internacional.
3. La societat civil hauria de participar en els plans local, regional i nacional per tal d'ampliar l'àmbit de les activitats relatives a una cultura de pau.
4. El sistema de les Nacions Unides hauria de reforçar les activitats que realitza en pro d'una cultura de pau.

5. L'Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura hauria de mantenir la seva funció essencial en la promoció d'una cultura de pau i contribuir-hi de forma significativa.
6. Caldria fomentar i consolidar les associacions entre els diversos agents que s'indiquen en la Declaració per un moviment mundial en favor d'una cultura de pau.
7. Una cultura de pau es promouria mitjançant l'intercanvi d'informació entre els agents sobre les seves iniciatives referent a això.
8. L'execució eficaç del Programa d'Acció exigeix la mobilització de recursos, inclosos recursos financers, per part dels governs, les organitzacions i els particulars interessats.

B. Consolidació de les mesures que adoptin tots els agents pertinents en els plans nacional, regional i internacional

9. Mesures per promoure una cultura de pau per mitjà de l'educació:
 - a) Revitalitzar les activitats nacionals i la cooperació internacional destinades a promoure els objectius de l'educació per a tots amb mires d'aconseguir el desenvolupament humà, social i econòmic i promoure una cultura de pau;
 - b) Vetllar perquè els infants, des de la primera infantesa, rebin instrucció sobre valors, actituds, comportaments i estils de vida que els permetin resoldre conflictes per mitjans pacífics i en un esperit de respecte per la dignitat humana i de tolerància i no discriminació;
 - c) Fer que els infants participin en activitats en què se'ls inculquin els valors i els objectius d'una cultura de pau;
 - d) Vetllar perquè hi hagi igualtat d'accés de les dones, especialment de les nenes, a l'educació;
 - e) Promoure la revisió dels plans d'estudi, inclosos els llibres de text, tenint en compte la Declaració i el Pla d'Acció Integrat sobre l'Educació per a la Pau, els Dret Humans i la Democràcia de 1995, per a la qual cosa l'Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura hi prestaria cooperació tècnica si així se li sol·licités;

- f) Promoure i reforçar les activitats dels agents que s'indiquen a la Declaració, en particular l'Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura, destinades a desenvolupar valors i aptituds que afavoreixin una cultura de pau, incloses l'educació i la capacitat en la promoció del diàleg i el consens;
 - g) Reforçar les activitats en marxa de les entitats pertinents del sistema de les Nacions Unides destinades a impartir capacitat i educació, quan correspongui, en les esferes de la prevenció dels conflictes i la gestió de les crisis, l'arranjament pacífic de les controvèrsies i la consolidació de la pau després dels conflictes;
 - h) Ampliar les iniciatives en favor d'una cultura de pau empresades per institucions d'ensenyament superior de diverses parts del món, incloses la Universitat de les Nacions Unides, la Universitat per a la Pau i el projecte relatiu al programa d'universitats bessones i de Càtedres de l'Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura.
10. Mesures per promoure el desenvolupament econòmic i social sostenible:
- a) Prendre mesures àmplies basant-se en estratègies adequades i objectius convinguts a fi d'eradicar la pobresa mitjançant activitats nacionals i internacionals, fins i tot mitjançant la cooperació internacional;
 - b) Reforçar la capacitat nacional per aplicar polítiques i programes destinats a reduir les desigualtats econòmiques i socials dins de les nacions, per mitjà, entre altres coses, de la cooperació internacional;
 - c) Promoure solucions efectives, equitatives, duradores i orientades al desenvolupament per als problemes del deute extern i el servei del deute dels països en desenvolupament, per mitjà, entre altres coses, de l'alleujament de la càrrega del deute;
 - d) Reforçar les mesures que s'adopten a tots els nivells per aplicar estratègies nacionals en pro de la seguretat alimentària sostenible, inclosa la formulació de mesures per mobilitzar i aprofitar al màxim l'assignació i utilització de recursos obtinguts de totes les fonts, fins i tot gràcies a la cooperació internacional, com els recursos procedents de l'alleujament de la càrrega del deute;

- e) Adoptar més mesures per vetllar perquè el procés de desenvolupament sigui participatiu i perquè els projectes de desenvolupament comptin amb la plena participació de tothom;
 - f) Incloure una perspectiva de gènere i el foment de l'autonomia de dones i nenes com a part integrant del procés de desenvolupament;
 - g) Incloure en les estratègies de desenvolupament mesures especials en què s'atenguin les necessitats de dones i infants, així com de grups amb necessitats especials;
 - h) Reforçar, mitjançant l'assistència al desenvolupament després dels conflictes, els processos de rehabilitació, reintegració i reconciliació de tots els involucrats en el conflicte;
 - i) Incloure mesures de creació de capacitat a les estratègies i projectes de desenvolupament dedicats a la sostenibilitat del medi ambient, incloses la conservació i la regeneració de la base de recursos naturals;
 - j) Eliminar obstacles que impedeixin la realització del dret dels pobles a l'autodeterminació, en particular dels pobles que viuen sota dominació colonial o altres formes de dominació o ocupació estrangera, que afecten negativament al seu desenvolupament social i econòmic.
11. Mesures per promoure el respecte de tots els drets humans:
- a) Aplicar cabalment la Declaració i Programa d'Acció de Viena;
 - b) Encoratjar la formulació de plans d'acció nacionals per promoure i protegir tots els drets humans;
 - c) Enfortir les institucions i capacitats nacionals en l'esfera dels drets humans, fins i tot per mitjà d'institucions nacionals de drets humans;
 - d) Realitzar i aplicar el dret al desenvolupament establert en la Declaració sobre el Dret al Desenvolupament i la Declaració i Programa d'Acció de Viena;
 - e) Assolir els objectius del Decenni de les Nacions Unides per a l'educació en l'esfera dels drets humans, 1995-2004;
 - f) Difondre i promoure la Declaració Universal de Drets Humans a tots els nivells;

- g) Donar més suport a les activitats que realitza l'alta comissionada de les Nacions Unides per als Drets Humans en l'exercici del seu mandat establert a la resolució 48/141 de l'Assemblea General, de 20 de desembre de 1993, així com les responsabilitats establertes en resolucions i decisions subsegüents.
12. Mesures per garantir la igualtat entre dones i homes:
- a) Integrar la perspectiva de gènere en l'aplicació de tots els instruments internacionals pertinents;
 - b) Intensificar l'aplicació dels instruments internacionals en què es promou la igualtat entre dones i homes;
 - c) Aplicar la Plataforma d'Acció de Pequín aprovada en la Quarta Conferència Mundial sobre la Dona, amb els recursos i la voluntat política que siguin necessaris i per mitjà, entre altres coses, de l'elaboració, l'aplicació i el seguiment dels plans d'acció nacionals;
 - d) Promoure la igualtat entre dones i homes en l'adopció de decisions econòmiques, socials i polítiques;
 - e) Seguir enfortint les activitats de les entitats pertinents del sistema de les Nacions Unides destinades a eliminar totes les formes de discriminació i violència contra la dona;
 - f) Donar recolzament i assistència a les dones que han estat víctimes de qualsevol forma de violència, fins i tot a la llar, al lloc de treball i durant els conflictes armats.
13. Mesures per promoure la participació democràtica:
- a) Consolidar totes les activitats destinades a promoure principis i pràctiques democràtics;
 - b) Fer especial incidència en els principis i pràctiques democràtics en tots els nivells de l'ensenyament escolar, extraescolar i no escolar;
 - c) Establir i enfortir institucions i processos nacionals en què es promogui i es doni suport a la democràcia per mitjà, entre altres coses, de la formació de funcionaris públics i la creació de capacitat en aquest sector;

- d) Enfortir la participació democràtica per mitjà, entre altres coses, de la prestació d'assistència electoral a petició dels Estats interessats i de conformitat amb les directrius pertinents de les Nacions Unides;
 - e) Lluitar contra el terrorisme, la delinqüència organitzada, la corrupció, així com la producció, el tràfic i el consum de drogues il·lícites i el blanqueig de diner, per la seva capacitat de socavar la democràcia i impedir el ple desenvolupament d'una cultura de pau.
14. Mesures encaminades a promoure la comprensió, la tolerància i la solidaritat:
- a) Aplicar la Declaració de Principis sobre la Tolerància i el Pla d'Acció de Seguiment de l'Any de les Nacions Unides per a la Tolerància (1995);
 - b) Donar suport a les activitats que es duguin a terme en el context de l'Any de les Nacions Unides del Diàleg entre Civilitzacions, que se celebrarà el 2001;
 - c) Estudiar més a fons les pràctiques i tradicions locals o autòctones de solució de controvèrsies i promoció de la tolerància amb l'objectiu d'aprendre d'aquestes;
 - d) Donar suport a les mesures en què es promogui la comprensió, la tolerància i la solidaritat en tota la societat, en particular amb els grups vulnerables;
 - e) Seguir donant suport a l'assoliment dels objectius del Decenni Internacional de les Poblacions Indígenes del Món;
 - f) Donar suport a les mesures en què es promogui la tolerància i la solidaritat amb els refugiats i les persones desplaçades, tenint en compte l'objectiu de facilitar el seu retorn voluntari i la seva integració social;
 - g) Donar suport a les mesures en què es promogui la tolerància i la solidaritat amb els migrants;
 - h) Promoure una major comprensió, tolerància i cooperació entre tots els pobles, per mitjà, entre altres coses, de la utilització adequada

de noves tecnologies i la difusió d'informació;

- i) Donar suport a les mesures en què es promogui la comprensió, la tolerància, la solidaritat i la cooperació entre els pobles i entre les nacions i dins d'aquestes;

15. Mesures destinades a donar suport a la comunicació participativa i la lliure circulació d'informació i coneixements:

- a) Donar suport a la important funció que exerceixen els mitjans de difusió en la promoció d'una cultura de pau;
- b) Vetllar per la llibertat de premsa i la llibertat d'informació i comunicació;
- c) Fer un ús eficaç dels mitjans de comunicació en la promoció i difusió de la informació sobre una cultura de pau comptant amb la participació, com correspongui, de les Nacions Unides i dels mecanismes regionals, nacionals i locals pertinents;
- d) Promoure la comunicació social a fi que les comunitats puguin expressar les seves necessitats i participar en l'adopció de decisions;
- e) Adoptar mesures sobre el problema de la violència en els mitjans d'informació, incloses les noves tecnologies de comunicació, entre d'altres, la Internet;
- f) Incrementar les mesures destinades a promoure l'intercanvi d'informació sobre les noves tecnologies de la informació, inclosa Internet.

16. Mesures per promoure la pau i la seguretat internacionals:

- a) Promoure el desarmament general i complet sota el control internacional estricte i efectiu, tenint en compte les prioritats establertes per les Nacions Unides en l'esfera del desarmament;
- b) Inspirar-se, quan s'escaigui, en les experiències favorables a una cultura de pau obtingudes de les activitats de «conversió militar» dutes a terme en alguns països del món;
- c) Destacar la inadmissibilitat de l'adquisició de territoris mitjançant la guerra i la necessitat de treballar en pro d'una pau justa i duradora en totes les parts del món;
- d) Encoratjar l'adopció de mesures de foment de la confiança i activi-

- tats per a la negociació d'arranjaments pacífics dels conflictes;
- e) Prendre mesures per eliminar la producció i el tràfic il·lícit d'armes petites i lleugeres;
 - f) Donar suport a activitats, en els nivells nacional, regional i internacional, encaminades a la solució de problemes concrets que es produeixin després dels conflictes, com la mobilització i la reintegració d'excombatents a la societat, així com de refugiats i persones desplaçades, l'execució de programes de recollida d'armes, l'intercanvi d'informació i el foment de la confiança;
 - g) Descoratjar i abstenir-se d'adoptar qualsevol mesura unilateral que no estigui en consonància amb el dret internacional i la Carta de les Nacions Unides i dificulti el ple assoliment del desenvolupament econòmic i social de la població dels països afectats, en particular dones i infants, impedeixi el seu benestar, creï obstacles per al ple gaudi dels seus drets humans, inclòs el dret de tothom a un nivell de vida adequat per a la seva salut i benestar i el dret als aliments, l'atenció mèdica i els serveis socials necessaris, al mateix temps que es reafirma que els aliments i els medicaments no s'han d'utilitzar com a instrument de pressió política;
 - h) Abstenir-se d'adoptar mesures de coacció militar, política, econòmica o de qualsevol altra mena, que no estigui en consonància amb el dret internacional i la Carta i l'objectiu de les quals sigui atemptar contra la independència política o la integritat territorial dels Estats;
 - i) Recomanar que es doni la consideració adequada a la qüestió de les repercussions humanitàries de les sancions, en particular per a les dones i els infants amb mires a reduir al mínim les conseqüències humanitàries de les sancions;
 - j) Promoure una major participació de la dona en la prevenció i la solució dels conflictes i, en particular, en les activitats en què es promogui una cultura de pau després dels conflictes;
 - k) Promoure iniciatives de solució de conflictes com l'establiment de dies de tranquil·litat per dur a terme campanyes de vacunació i distribució de medicaments, corredors de pau per permetre el lliurament de subministraments humanitaris i santuaris de pau per res-

pectar el paper fonamental de les institucions sanitàries i mèdiques, com hospitals i clíniques;

- l) Encoratjar la capacitació en tècniques d'entesa, prevenció i solució de conflictes impartida al personal interessat de les Nacions Unides, les organitzacions regionals pertinents i els Estats Membres, prèvia petició, quan correspongui.

* Text aprovat per l'Assemblea General de les Nacions Unides reunida a Nova York el 6 d'octubre de 1999.

**AGENDA
DE LA HAIA
PER LA PAU
I LA JUSTÍCIA
AL SEGLE XXI**

LA HAIA 1999

PREÀMBUL

El món surt del segle més sagnant i bel·licós de la història. Al llindar del nou segle, és el moment de crear les condicions en les quals l'objectiu més important de les Nacions Unides, «salvar les futures generacions del flagell de la guerra», pugui ésser acomplert. Aquest és l'objectiu de la Crida de la Haia per la Pau.

Els escèptics diran que això no es pot aconseguir. La Crida de la Haia desafia aquesta suposició. Aquest segle ha vist canvis inimaginables. Avui la societat té els mitjans per a curar malalties, reduir la pobresa i eliminar la fam. El segle xx també ha vist la creació d'un cos de normes universals que, si fossin implementades, contribuirien de forma molt important a fer la guerra innecessària i impossible. Hem estat testimonis d'experiments inspiradors i exitosos de no-violència activa en les lluites per la independència i els drets civils de certs moviments no armats. I aquest segle ha vist la substitució de formes autoritàries de govern per altres de democràtiques, i la presa per part de la societat civil d'un paper cada cop més destacat en els afers de la humanitat.

En els darrers anys, hem vist esclats genocides a Cambodja, Bòsnia, Rwanda i Kosovo, atacs brutals contra civils i la proliferació d'armes de destrucció massiva horribles, capaces d'exterminar la vida a la major part del planeta si no en la seva totalitat. Les poblacions indígenes continuen veient negat el seu dret a l'autodeterminació. En la majoria dels casos, els governs del món han fallat manifestament a l'hora de complir amb la seva responsabilitat de prevenir el conflicte, protegir els civils, eliminar la guerra, eradicar el colonialisme, garantir els drets humans i crear les condicions de la pau permanent. Per tant, aquesta missió i responsabilitat històrica no pot estar únicament

en mans dels governs. La Crida de la Haia per la Pau proposa una Agenda Ciutadana per la Pau i la Justícia per al segle XXI. Aquest fet implicarà una aproximació completament nova, construïda sobre el recent model de Nova Diplomàcia, en la qual els representants ciutadans, els governs progressistes i les organitzacions internacionals han treballat junts per uns objectius comuns. Donarem la benvinguda a la imaginació moral i al coratge necessaris per a crear una cultura de pau del segle XXI, i per a desenvolupar institucions nacionals i supranacionals que hauran d'ésser els garants últims de la pau i la justícia al món.

Ja en aquest moment hi ha moltes opcions. Des de la fi de la Guerra Freda la societat civil ha llançat campanyes amb l'objectiu d'eradicar les mines terrestres, reduir el tràfic d'armes lleugeres, alleujar el deute del tercer món, eliminar la violència contra les dones, abolir les armes nuclears, acabar amb la utilització de nens com a soldats i construir un Tribunal Penal Internacional independent. Aquests esforços des de les arrels dels problemes tenen un impacte molt important. Tenen èxit perquè mobilitzen la gent del carrer, perquè integren sectors diversos (drets humans, medi ambient, assistència humanitària, desarmament, desenvolupament sostenible, etc.) i perquè conviden a la participació plena a dones, joves, pobles indígenes, minories, discapacitats i altres grups afectats.

Aquestes campanyes han generat unitat i cohesió, i han demostrat tot allò que es pot fer quan s'escolta la gent en lloc de només adreçar-s'hi. La Crida per la Pau de la Haia pretén escoltar, aprendre i aleshores construir. D'aquest procés en sorgirà una nova Agenda Ciutadana per la Pau i la Justícia al segle XXI. És un objectiu vital i realitzable.

TEMES

Les àrees de la Crida de la Haia, des del programa de la conferència fins a les campanyes, estan motivades pels temes generals següents:

Fracàs dels mètodes tradicionals

Les aproximacions tradicionals a la prevenció de la guerra i la construcció de la pau han fallat desastrosament. Aquest fet és evidenciat per la creixent brutalitat de les guerres i la cruel manca de respecte per la vida dels civils en conflictes com els del Congo, Sierra Leone i Kosovo. La impunitat de la neteja ètnica i els crims contra la humanitat és incompatible amb el dret internacional. Les tàctiques de força dels grans poders no són diplomàcia. Les sancions que maten de gana els pobres no són solidaritat. Els esforços pel manteniment de la pau que arriben tard no són el substitut dels sistemes sofisticats d'alerta immediata i de prevenció de conflictes.

Seguretat humana

És el moment de redefinir la seguretat en termes de les necessitats humanes i ecològiques en lloc de la sobirania i les fronteres nacionals. La redirecció del finançament des de l'armament cap a la seguretat humana i el desenvolupament sostenible establirà noves prioritats encaminades a la construcció d'un ordre social nou, que assegurï la participació igualitària de grups marginalitzats, com ara les dones i els pobles indígenes, la restricció de l'ús de la força militar i moviments cap a una seguretat col·lectiva i global.

Poder flexible

Ens sentim profundament encoratjats pel fet que la societat civil i els governs progressistes triïn camins de «poder flexible», fent servir la negociació,

la construcció de coalicions i mètodes de la nova diplomàcia per a solucionar disputes, mentre rebutgen els dictats de «poder dur» dels grans poders i els conglomerats econòmics i militars.

Tots els drets humans per a tots

La violació dels drets humans és una de les causes principals de les guerres. Aquestes violacions inclouen la negació de drets econòmics, socials i culturals, a més dels civils i polítics. La distinció artificial entre aquests dos grups de drets no pot ésser tolerada. Afirmem la universalitat i indivisibilitat dels drets humans i fem una crida a favor de mecanismes més forts per a la implementació i el compliment dels tractats de drets humans, i per compensar les víctimes per les violacions dels seus drets.

Substituir la llei de la força per la força de la llei

L'imperi de la llei ha estat ignorat amb menyspreu en els conflictes contemporanis. La Crida de la Haia intenta desenvolupar i promoure l'adhesió i implementació universals del dret internacional. També busca donar vigor a les institucions de dret internacional ja existents, com el Tribunal Internacional de Justícia, i crear-ne de noves com el Tribunal Penal Internacional. A més, el coneixement i el recurs al dret internacional han d'ésser fets més accessibles als ciutadans individuals.

Prendre la iniciativa en la construcció de la pau

És hora que la gent renovi el compromís amb la pau i, si cal, prengui el control exclusiu de les accions de pau als complexos polítics i militars. Massa sovint les iniciatives de pau són proposades com un últim recurs, amb negociacions restringides als partidaris de la guerra i imposades a les parts més afectades, particularment a les dones i als infants. Aquells qui han sofert més han de tenir un lloc a la taula de negociació quan els acords de pau són dissenyats, amb una representació igualitària de la dona. Quan calgui, la societat civil ha de convocar iniciatives de pau abans que les crisis quedin fora de control i es perdin vides humanes. Aquest fet pot contribuir a fer que l'alerta immediata deixi d'ésser un eslògan i es converteixi en una realitat.

Globalització de baix a dalt

La concentració alarmant de poder econòmic i la imposició irresponsable de polítiques macroeconòmiques neoliberals estan destruint el medi ambient, generen pobresa i desesperació, amplien les divisions i fomenten la guerra. La Crida de la Haia dóna suport als esforços per desafiar aquest model destructiu de globalització, a través de coalicions comunitàries com la Crida del Jubileu de 2000 per la condonació del deute extern, i a través de campanyes per eradicar la pobresa i dotar econòmicament la dona.

Presa de decisions democràtiques a nivell internacional

El sistema de les Nacions Unides i altres institucions multilaterals tenen la capacitat d'ésser una força universal i única per a la pau. No obstant, massa sovint han estat tractades amb cinisme, polititzades i mal finançades. El sistema internacional ha d'ésser reanimat, democratitzat i dotat de recursos si volem que desenvolupi el seu potencial per a la construcció de la pau. Particularment, fem una crida a favor d'un Consell de Seguretat que pugui servir la seguretat humana en comptes dels interessos de les grans potències, i per una reorientació radical de les institucions financeres internacionals que les faci més transparents i revisables i que les obligui a servir interessos humans i no les necessitats dels grans poders econòmics.

Intervenció humanitària

La Crida de la Haia demana una intervenció ràpida i eficaç de les forces humanitàries, subjectes a les prescripcions de la Carta de les Nacions Unides, quan els civils siguin amenaçats pel genocidi, els crims de guerra, els crims contra la humanitat i desastres nacionals extrems. És extraordinari que s'hagi parat tan poca atenció a la idea d'establir una força d'intervenció permanent. La societat civil hauria de considerar les noves formes d'intervenció civil com una qüestió d'urgència.

Trobar diners per a la pau i liquidar els fons per a la guerra

La distribució dels recursos està seriosament distorsionada. Molts dels conflictes actuals són alimentats per la cobdícia econòmica i l'acaparament de

matèries primeres, mentre es gasten bilions en el comerç d'armes i altres formes de militarització. Mentrestant, moltes iniciatives de pau i programes per a la seguretat humana que valen la pena sofreixen una carència de finançament, fins i tot quan els governs han adoptat una extraordinària sèrie de plans d'acció global en les històriques conferències que han tingut lloc en els darrers deu anys. Aquestes prioritats han d'ésser canviades. A més d'eliminar les armes de destrucció massiva i disminuir dràsticament el comerç d'armes, els pressupostos militars han de ser reduïts progressivament.

ACCIONS PRINCIPALS. IMPLEMENTACIÓ DE L'AGENDA DE LA HAIA

La Crida de la Haia servirà de plataforma de llançament de diverses grans iniciatives i campanyes. Algunes de les accions clau que seran destacades a la Haia són les següents. Representen iniciatives de la societat civil i de coalicions que busquen nous afiliats que s'afegeixin a les seves xarxes globals. Moltes altres accions sorgiran de la pròpia conferència.

Xarxa Internacional d'Acció sobre les Armes Lleugeres (IANSA)

La Xarxa Internacional d'Acció sobre les Armes Lleugeres (IANSA) és una xarxa global d'ONG dedicada a la prevenció de la proliferació i ús fora de la llei d'armes lleugeres, per mitjà de l'expansió de les fronteres de l'acció internacional. El llançament de la IANSA a la Crida per la Pau de la Haia posarà de relleu l'impacte devastador de la proliferació i mal ús de les armes lleugeres, subratllarà la necessitat d'una campanya global i encoratjarà les organitzacions de la societat civil a unir-se per atacar un dels desafiaments humanitaris més grans dels nostres temps.

Campanya global d'Educació per a la Pau

Una Cultura de Pau haurà estat aconseguida quan els ciutadans del món entenguin els problemes globals, tinguin les habilitats per resoldre els conflictes i lluitar per la justícia de manera no violenta, visquin d'acord amb els estàndards internacionals de drets humans i igualtat, apreïin la diversitat cultural i respectin la terra i els altres. Aquest aprenentatge només pot ésser aconseguit amb una educació sistemàtica per a la pau.

La Crida per la Pau de la Haia llançarà una crida i una campanya per donar suport a la proclamació de les Nacions Unides d'una Dècada per una Cultu-

ra de Pau i No-violència per als Nens del Món, i per introduir l'educació per a la pau i els drets humans a totes les institucions educatives, incloent-hi les escoles mèdiques i legals. La campanya estarà conduïda per una xarxa global d'associacions per a l'educació i per grups de treball de ciutadans i educadors a nivell regional, nacional i local.

Campanya de ratificació mundial del Tribunal Penal Internacional

A la Crida per la Pau de la Haia, la Coalició d'ONG pel Tribunal Penal Internacional (CICC) llançarà la seva campanya global de ratificació de l'Estatut de Roma del Tribunal Penal Internacional. El TPI serà un tribunal permanent per portar davant de la justícia persones acusades de genocidi, crims de guerra i crims contra la humanitat. Per tal d'aconseguir un objectiu de 60 ratificacions, la campanya es concentrarà en promoure el coneixement i la presa de consciència sobre el TPI entre el públic en general, tots els sectors de la societat civil, els mitjans de comunicació de masses i els responsables de la presa de decisions de tot el món.

Campanya Internacional per la Prohibició de les Mines Terrestres

La Campanya Internacional per la Prohibició de les Mines Terrestres (ICBL) farà públic el seu primer informe sobre la implementació del Tractat d'Ottawa sobre la prohibició de les mines terrestres, i renovarà la crida per la seva ratificació universal. Els passos següents de la ICBL inclouran la universalització, ratificació i implementació d'aquest tractat, que prohibeix l'ús, producció, emmagatzematge i transferència de mines antipersonals. La ICBL també pretén assegurar el compromís dels estats signataris del tractat amb l'increment de la transparència respecte de les mines i els esforços d'assistència a les víctimes de tot el món.

Abolició de les armes nuclears

El juny del 1998, la Coalició «Nova Agenda», que inclou set governs co- ratjosos —Brasil, Egipte, Irlanda, Mèxic, Nova Zelanda, Sud-Àfrica i Suècia— va desafiar els estats nuclearitzats per tal que prenguessin diverses

mesures, com ara desalertar totes les forces nuclears. Aquests estats van presentar la seva agenda en una resolució de les Nacions Unides, que fou aprovada el desembre de 1998 per 114 vots contra 18.

Construïda a partir d'aquesta fita, a l'Agenda per la Pau de la Haia, IALANA, INESAP, IPB, IPPNW, Abolition 2000 i la Iniciativa dels Poders Mitjans, llançaran una campanya per dur els estats nuclearitzats i no nuclearitzats a començar negociacions per a la conclusió ràpida d'una convenció per abolir les armes nuclears, d'acord amb el mandat de l'article vi del Tractat de No-Proliferació i del Tribunal Internacional de Justícia.

Acció global per prevenir la guerra

A la Crida de la Haia, l'Institut per l'Estudi de la Defensa i el Desarmament (IDDS), la Unió de Científics Conscients (UCS) i el Projecte Model d'Ordre Mundial (WOMP) llançaran un Pla d'Acció Global per prevenir la guerra. Es tracta d'un ampli programa dividit en fases per aconseguir que els conflictes armats siguin poc comuns.

En el Pla es proposa una combinació de mesures de prevenció de conflictes, manteniment de la pau, desarmament i promoció dels drets humans, les solucions no violentes i l'estat de dret. El Pla es planteja com a objectiu contribuir a l'establiment d'una coalició que inclogui aquells que pretenen aplicar mesures no violentes per solucionar controvèrsies i educar per a la pau, abordar les causes fonamentals de la guerra derivades de la injustícia social i econòmica, prestar ajuda humanitària, estimular el desenvolupament econòmic, prevenir els conflictes, mantenir la pau i promoure el desarmament, tant d'armes convencionals com nuclears.

Aturar l'ús dels infants com a soldats

La coalició per aturar l'ús dels infants com a soldats fou formada el maig de 1998 per les ONG internacionals més importants, amb l'objectiu d'acabar amb el reclutament militar i l'ús com a soldats de tots els infants d'edat per sota dels 18 anys, ja fos per forces armades governamentals o per grups d'oposició armada. Al congrés de la Crida per la Pau de la Haia, la coalició

internacional, en cooperació amb la UNICEF i la coalició holandesa per aturar l'ús dels infants com a soldats, renovarà la seva crida per acabar amb l'ús dels infants com a soldats al món i que es promogui l'increment de les accions dels governs i la societat civil, particularment a països on continua el reclutament de nens i la seva participació en conflictes armats.

INTRODUCCIÓ ALS PUNTS PRINCIPALS DELS ÀMBITS DE L'AGENDA DE LA HAIA PER LA PAU I LA JUSTÍCIA

Els punts dels quatre àmbits de la Crida de la Haia —causes principals de la guerra/cultura de pau, institucions internacionals de dret humanitari i de drets humans, prevenció, resolució i transformació de conflictes violents, i desarmament i seguretat humana— intenten representar, tan acuradament com sigui possible, els temes, iniciatives i principis enunciats per les organitzacions participants. En diverses instàncies, el llenguatge o estil específic utilitzat per un punt donat de l'agenda ha estat proposat per una coalició d'organitzacions o ha estat acordat després de llargues deliberacions amb els grups implicats. Per tal d'aconseguir un nivell màxim de consideració de totes les contribucions rebudes, no hem intentat establir una uniformitat en l'estil de redacció dels quatre àmbits ni hem eliminat un cert nombre de duplicats.

CAUSES PRINCIPALS DE LA GUERRA/ CULTURA DE PAU

1. Educar per a la pau, els drets humans i la democràcia

Per tal de combatre la cultura de la violència que impregna la nostra societat, la propera generació mereix una educació radicalment diferent, que no glorifiqui la guerra sinó que eduqui per a la pau, la no-violència i la cooperació internacional. La Crida per la Pau de la Haia pretén llançar una campanya d'abast mundial per a dotar la gent a tots els nivells de les habilitats per a la construcció de la pau com la mediació, la transformació dels conflictes, la construcció de consensos i el canvi social no violent.

Objectius de la campanya:

- Exigir que l'educació per a la pau sigui obligatòria a tots els nivells del sistema educatiu.
- Demanar que els ministeris d'educació implementin de manera sistemàtica iniciatives d'educació per a la pau a nivell local i nacional.
- Fer una crida a les agències d'assistència al desenvolupament perquè promoguin l'educació per a la pau com un component de la formació dels seus mestres i de la seva producció de materials.

2. Contrarestar els efectes adversos de la globalització

La globalització econòmica ha marginat amplis sectors de la població mundial, eixamplant encara més la distància entre rics i pobres.

La Crida per la Pau de la Haia dóna suport a la creació d'una economia global justa, amb un èmfasi especial en:

- Una campanya internacional entre organitzacions locals, nacionals, internacionals i intergovernamentals per a promoure el respecte pels drets dels treballadors.
- Una reforma democràtica del Banc Mundial, el Fons Monetari Internacional, l'Organització Mundial del Comerç i altres institucions financeres internacionals.
- La regulació del sistema financer internacional.
- La responsabilització i transparència de les empreses multinacionals, amb la inclusió de propostes per a la garantia de les cartes internacionals i la seva revocació en casos de grans abusos, i per a la seva subjecció als codis i estàndards dels mercats internacionals.
- El finançament del desenvolupament econòmic a partir de noves fonts, com ara impostos modestos sobre la transferència internacional de fons i d'armes (la Taxa Tobin).
- L'expansió del G8 fins al G16, o bé la creació d'un Consell de Seguretat econòmic o mediambiental per tal d'incloure-hi països del món en desenvolupament.
- La cancel·lació dels deutes aclaparadors dels països més pobres del món, i la dels odiosos deutes heretats per governs democràtics dels governs corruptes i no democràtics anteriors.
- El reconeixement i la implementació dels drets econòmics, socials i culturals, incloent-hi el dret al desenvolupament, els drets dels infants i els drets de la dona.

3. Avançar en l'ús sostenible i equitatiu dels recursos mediambientals

Tal com estableix l'informe sobre el Desenvolupament Humà del Programa de les Nacions Unides pel Desenvolupament, «els consumidors dominants del món estan majoritàriament concentrats entre els rics, però els danys al medi ambient derivats del consum mundial castiguen molt més severament els pobres».

La Crida per la Pau de la Haia dóna suport a iniciatives encaminades a:

- Enfortir el dret mediambiental internacional i la seva implementació, mitjançant, entre d'altres, la promoció del concepte d'un dret fonamental a un medi ambient net i saludable.
- Atacar els problemes de sobreconsum i mala distribució dels recursos mediambientals.
- Considerar el cada cop més seriós problema de la distribució no equitativa de l'aigua.
- Donar suport a les campanyes per salvar els boscos i les espècies del món (incloent-hi la humana) de la degradació mediambiental.
- Acabar amb la destrucció militar del medi ambient i, en particular, amb la militarització de les terres dels indígenes.
- Identificar aproximacions alternatives al desenvolupament sostenible.

4. Eradicar el colonialisme i el neocolonialisme

Els pobles indígenes no representats sofreixen la supressió del seu dret a l'autodeterminació, un genocidi ètnic i cultural, la violació de les seves llibertats culturals, lingüístiques i religioses, i la militarització i nuclearització de les seves vides, terres i aigües.

La Crida per la Pau de la Haia s'adhereix a:

- Els esforços dels pobles colonitzats per l'exercici del seu dret a l'auto-determinació.
- L'eradicació de la colonització, tal com s'estipula en nombrosos acords internacionals, com ara la «Declaració sobre la garantia de la independència dels països i pobles colonials» i la «Declaració dels drets dels pobles indígenes».
- El manteniment del Comitè de Descolonització de les Nacions Unides, fins que tots els territoris que no es governen per ells mateixos hagin dut a la pràctica el seu dret a l'autodeterminació i la independència.
- L'establiment a les Nacions Unides d'un fòrum permanent per als pobles indígenes.
- La fi de l'abocament dels materials tòxics dels països industrialitzats als països en desenvolupament.
- El tancament de les bases militars forànies.

5. Eliminar la intolerància racial, ètnica, religiosa i per raó de gènere

La intolerància ètnica, religiosa i racial i el nacionalisme es compten entre les principals fonts dels conflictes armats moderns.

La Crida per la Pau de la Haia dóna suport a:

- Els esforços per eliminar la manipulació política de diferències racials, ètniques, religioses i de gènere amb objectius polítics i econòmics.
- La implementació de la Convenció sobre l'eliminació de tota forma de discriminació racial.

- Els preparatius per a la conferència mundial de les Nacions Unides sobre racisme i discriminació racial, xenofòbia i intolerància relacionada (2001).
- La inclusió dels crims d'odi en els sistemes judicials del món.
- L'educació i la legislació destinada a vèncer l'homofòbia.
- La promoció d'accions afirmatives fins que les conseqüències de la discriminació anterior hagin estat compensades.

6. Promoció de la justícia entre gèneres

Els costos del masclisme que impregna encara moltes societats són alts, tant per als homes que veuen limitades les seves opcions per aquest estàndard, com per a les dones que sofreixen violència continuada tant en temps de guerra com de pau.

La Crida per la Pau de la Haia dóna suport a:

- La participació activa d'un nombre significatiu de dones en tots els fòrums de disseny i decisió política.
- Els esforços per al reconeixement i la utilització de les capacitats de les dones com a agents de pau.
- La implementació de la Convenció sobre l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació contra les Dones.
- La redefinició dels distorsionats rols de gènere que perpetuen la violència.

7. Protegir i respectar els infants i els joves

Els infants i els joves continuen essents explotats i victimitzats, particularment en situacions de conflicte violent en què fer mal als infants s'ha convertit, no ja en una conseqüència, sinó sovint en una estratègia de guerra. La Crida per la Pau de la Haia dóna suport a iniciatives per a:

- Assegurar l'adopció universal i la implementació de la Convenció sobre els Drets de la Infància, incloent-hi l'eliminació del treball infantil i de l'ús dels infants com a soldats.
- Assegurar l'assistència humanitària i la protecció dels infants en situacions de conflicte armat.
- Rehabilitar i reintegrar els infants traumatitzats pels conflictes armats.
- Reconèixer el paper dels infants i els adults com agents de pau, per mitjà de la inclusió de gent jove en la construcció de la pau.

8. Promoure la democràcia internacional i una governabilitat justa

La promoció de la democràcia a tots els nivells de la societat és un prerrequisit per a la substitució de l'imperi de la força per l'imperi de la llei. L'establiment de processos de presa de decisions més democràtics i representatius és un prerrequisit per aconseguir una governabilitat regional i global limitada i responsable, amb mecanismes legislatius obligatoris, coercitius i equitatius.

La Crida per la Pau de la Haia s'adhereix a:

- La reforma i democratització de les Nacions Unides, incloent-hi l'enfortiment de l'Assemblea General i l'extensió del dret de consulta a representants de la societat civil, organitzacions no governamentals i parlamentaris a tots els nivells de les Nacions Unides.
- La promoció d'institucions regionals per avançar cap a la pau a través de l'adhesió al dret internacional.
- La modificació de les fórmules de votació qualificada utilitzades per les institucions financeres internacionals per protegir els interessos dels països petits.

- Les recomanacions de la Comissió sobre la Governabilitat, incloent-hi la participació de la societat civil.
- La reforma del Consell de Seguretat de les Nacions Unides, per tal de fer la seva composició més representativa i el seu procés de presa de decisions més transparent.

9. Proclamar la no-violència activa

Que la violència i la guerra són inherents a la natura humana és comunament assumit, però mai ha no estat demostrat. De fet, moltes tradicions i exemples demostren que la no-violència activa és una via efectiva per aconseguir el canvi social.

La Crida per la Pau de la Haia dóna suport a:

- La substitució de la glorificació del militarisme per models de no-violència activa.
- Una campanya per eliminar, o si més no reduir, la violència en els mitjans de comunicació i el llenguatge de cada dia.
- Les activitats a l'entorn de l'Any Internacional de la Cultura de la Pau (2000), la Dècada Internacional d'una cultura de pau i no-violència per als infants del món (2001-2010), proclamats per les Nacions Unides.

10. Eliminar la violència comunitària a nivell local

La violència a les comunitats locals posa les bases per als conflictes als nivells nacional i internacional.

La Crida per la Pau de la Haia dóna suport a iniciatives per a:

- Reintegrar a la societat els joves i algunes de les persones més grans que han adoptat actituds violentes per haver estat marginades, sovint com a resultat d'unes oportunitats econòmiques limitades.

- Promoure iniciatives locals de pau, com ara intercanvis d'armes, camps de pau i formació en la resolució de conflictes.

11. Fer participar les religions del món en la transformació de la cultura de la violència en una cultura de pau i justícia

Les religions han estat una causa de les guerres, però també tenen el potencial per a fer possible el desenvolupament d'una cultura de pau. Cal que participin en la promoció de vies de relació pacífiques.

La Crida per la Pau de la Haia dóna suport a:

- La cooperació interreligiosa, interconfessional, en el desarmament i el treball per a la pau mundial.
- La promoció de la reconciliació i la coexistència religiosa.

ELS DRETS I LES INSTITUCIONS INTERNACIONALS EN ELS ÀMBITS DEL DRET HUMANITARI I DELS DRETS HUMANS

12. Impulsar la Campanya global per a l'establiment del Tribunal Penal Internacional

La Crida per la Pau de la Haia donarà suport a la feina de la coalició d'ONG per al Tribunal Penal Internacional (CICC), tot expandint els seus esforços globals per a l'establiment d'un Tribunal Penal Internacional permanent, mitjançant una campanya intensiva d'educació i ratificació, i a través de la participació activa a les sessions de la Comissió preparatòria per al Tribunal Penal Internacional de les Nacions Unides. La CICC buscarà a la Crida per la Pau de la Haia noves ONG membres, i aprofitarà l'experiència sobre treball en xarxa i la defensa vàlida d'altres campanyes per tractats internacionals com la Campanya Internacional per prohibir les mines terrestres.

13. Encoratjar la cooperació estreta entre els camps afins del dret internacional humanitari i del dret internacional relatiu als drets humans

La Crida per la Pau de la Haia reconeix la convergència creixent entre els camps del dret internacional humanitari i del dret internacional sobre drets humans, un esdeveniment d'importància vital per a la protecció efectiva de les víctimes de les violacions de tots dos tipus de drets. La Crida de la Haia plantejarà canvis en el desenvolupament i aplicació del dret en tots dos àmbits, per tal d'acabar amb les importants mancances en la protecció d'aquests drets i per harmonitzar aquestes àrees vitals del dret internacional.

14. Reforçar el suport als Tribunals Penals Internacionals

Els Tribunals Penals Internacionals per a l'antiga Iugoslàvia i per a Rwanda representen els primers passos que la comunitat internacional ha fet des de la fi de la Segona Guerra Mundial per jutjar persones com a responsables de violacions del dret internacional humanitari i de la regulació sobre drets humans. La Crida de la Haia es pronunciarà per la recerca i captura de presumptes criminals de guerra que encara estan en llibertat. La Crida de la Haia també se centrarà en les pràctiques i mètodes de treball dels tribunals i en la necessitat de respondre les acusacions que són partidistes, i en donar suport a una relació de treball constructiva entre els tribunals i la societat civil i organitzacions regionals i internacionals. La Crida de la Haia dóna suport als esforços de les Nacions Unides per establir un Tribunal Penal Internacional per a investigar i perseguir judicialment el genocidi i els crims contra la humanitat comesos a Cambodja.

15. Fer complir una jurisdicció internacional per als crims universals: construir a partir del precedent de Pinochet

Avui dia és generalment reconegut el fet que els crims de guerra, els crims contra la pau i les violacions dels principis universalment reconeguts dels drets humans són assumptes d'abast global que transcendeixen els àmbits merament nacionals. No és possible ni necessari que qualsevol persona que hagi comès un crim universal sigui jutjada pel Tribunal Penal Internacional, un cop aquest estigui establert, o per un Tribunal *ad hoc* com els de Rwanda o l'antiga Iugoslàvia. Els tribunals nacionals i la societat civil hi han de jugar un paper, tal com estan fent els tribunals espanyols en el cas de Pinochet. La Crida de la Haia s'adreçarà als sistemes legislatius i judicials nacionals perquè incorporin el principi de la jurisdicció universal per tals crims, a més de sancions en les seves lleis, per tal d'assegurar que les violacions serioses dels drets humans, especialment les comeses contra els infants, no siguin tractades amb impunitat.

16. Reformar i ampliar el paper del Tribunal Internacional de Justícia, en el context d'un sistema de justícia global més cohesionat

El Tribunal Internacional de Justícia ha de servir com a punt de referència per a un sistema de justícia internacional més integrat i efectiu. La Crida de la Haia avançarà propostes per a l'enfortiment de les relacions entre les institucions legals nacionals, regionals i internacionals, amb el propòsit d'afavorir el sorgiment d'un sistema global de justícia més cohesionat.

Les iniciatives per concretar aquest propòsit inclouen l'expansió de les funcions consultives i de resolució de conflictes del Tribunal per tal de permetre-hi l'accés a la societat civil i les organitzacions regionals i internacionals; la institució d'una jurisdicció obligatòria per als estats; i el suport a la cooperació entre les institucions legals internacionals i els fòrums alternatius per a la resolució de disputes.

17. Proporcionar compensacions i enfortir la protecció de les víctimes dels conflictes armats

Des de la Segona Guerra Mundial la naturalesa dels conflictes ha canviat dramàticament, amb el resultat que els civils són sovint el blanc dels projectils, i que el nombre de civils ferits i morts supera de molt el dels combatents. La Crida per la Pau de la Haia advocarà per una protecció més gran de les víctimes més freqüents i més vulnerables de la proliferació de les armes convencionals i els conflictes armats, com ara els desplaçats, refugiats, dones i infants. La Crida de la Haia també buscarà una adhesió més consistent als estàndards de dret internacional humanitari i de drets humans per part de combatents no estatals i forces paramilitars quasi-estatals, i examinarà el paper de les Nacions Unides en situacions de conflicte armat. Finalment, la Crida de la Haia demanarà que les víctimes de conflictes armats i violacions dels drets humans siguin compensades, a través de l'establiment de fons de compensació de víctimes nacionals, regionals i internacionals i d'altres mesures de reparació que facin front a les necessitats de les víctimes en un termini de temps raonable.

18. Posar fi a la violència contra la dona en temps de conflicte armat

Avui en dia, la guerra, els conflictes armats i la presència de bases militars tenen un impacte sobre les dones, els adolescents i els infants com mai abans en la història. Les dones i les seves famílies són cada cop més els objectius de la violència i els crims de guerra: com ara violacions, assetjament sexual, prostitució forçada i esclavitud sexual. També han de fer front a tot un ventall de problemes com a víctimes i supervivents que són desplaçades a l'interior dels seus països, refugiades o pressionades pels seus governs perquè es facin enrere a l'hora de reclamar la defensa dels seus drets contra violacions comeses per personal militar forani. La Crida de la Haia assumeix la integració a l'estatut del Tribunal Penal Internacional de les proteccions bàsiques de la dona, i advocarà per canvis addicionals en el desenvolupament i la implementació del dret internacional, per tal d'assegurar els drets i la dignitat de la dona en els conflictes armats.

19. Impedir l'ús d'infants com a soldats

Es creu que més de 300.000 infants de menys de 18 anys participen actualment en conflictes armats al món. Centenars de milers d'altres són membres de forces armades o grups que podrien entrar en combat en qualsevol moment. La Coalició per aturar l'ús dels infants com a soldats, la UNICEF i la ICRC estan fent campanya de manera activa per incrementar l'edat de reclutament fins als 18 anys. També estan fent una crida als governs i a tots els grups armats per tal que evitin el reclutament d'infants per sota dels 18 anys, per desmobilitzar immediatament els soldats infants, i perquè incorporin les seves necessitats en els esforços per al manteniment de la pau, els acords de pau i els programes de desmobilització, i per la fi d'aquesta pràctica vergonyosa i la rehabilitació i reinserció social dels antics infants soldats. La Crida de la Haia proporcionarà a altres ONG l'oportunitat de contribuir a aquestes campanyes i explorar altres mètodes per a la protecció dels drets dels infants.

20. Ajudar les víctimes a sotmetre els seus perseguïdors al dret internacional humanitari i al dret relatiu als drets humans

Les tendències recents de l'acusació i la litigació nacional i regional donen la possibilitat a les víctimes de grans abusos dels drets humans i del dret humanitari de demanar responsabilitats als seus agressors. Aquest dret existeix en alguns tribunals nacionals i regionals, com ara els Tribunals de Drets Humans europeu i interamericà, i ha conduït a litigis contra membres del sector privat, com ara mercenaris, fabricants d'armes i altres empreses. La Crida per la Pau de la Haia advocarà per l'extensió d'aquest dret a través de l'ordre legal internacional.

21. Protegir els defensors dels drets humans, els treballadors humanitaris i els observadors

L'any 1998 han mort més representants civils en actiu de les Nacions Unides que no pas personal militar. A més, una gran quantitat de defensors dels drets humans i treballadors humanitaris d'organitzacions nacionals, regionals i internacionals han estat ferits o morts durant l'exercici de les seves funcions. La Crida de la Haia proposarà i demanarà millores en la protecció dels defensors dels drets humans i els treballadors humanitaris sobre el terreny, a més de mecanismes pels quals les violacions dels drets humans d'aquestes persones puguin ésser seguides i reduïdes. La Crida de la Haia també advocarà per un reforç de la protecció dels observadors; individus que exposin, posant en risc el seu futur professional i a vegades la seva vida, violacions del dret internacional i altres accions il·legals de governs, empreses i altres institucions.

22. Preparar les organitzacions civils populars per utilitzar mecanismes nacionals, regionals i internacionals d'aplicació del dret internacional

Cada cop apareixen més oportunitats per a les organitzacions de carrer de buscar mesures contra les violacions de les lleis sobre drets humans i el dret humanitari a nivell local o nacional, a través de mecanismes regionals o internacionals. La Crida de la Haia proporcionarà programes de formació i conscienciació, que incrementaran el coneixement d'aquestes mesures i de com les organitzacions civils populars poden treballar soles o en grup per assegurar un accés sense restriccions i una utilització efectiva d'aquests

mecanismes. La Crida de la Haia també proporcionarà una oportunitat als activistes per aprendre com poden implicar-se en la identificació de criminals en les seves comunitats i com poden forçar-los a donar explicacions per les seves accions.

23. Promoure un increment del coneixement públic, l'ensenyament i l'enteniment del dret internacional humanitari i de la legislació sobre drets humans

La cada cop més probable participació internacional en els conflictes armats subratlla la necessitat d'una formació efectiva dels treballadors per la pau sobre drets humans i intervenció humanitària, paral·lelament a un entrenament similar per a les institucions militars nacionals, per tal de promoure el coneixement i l'adhesió als requisits del dret internacional. També és necessari un coneixement més gran i conscient del dret internacional humanitari i la legislació sobre drets humans entre els legisladors i jutges nacionals. La Crida de la Haia advocarà per una formació sobre dret internacional humanitari i legislació sobre drets humans obligatòria per a advocats, legisladors, jutges i polítics.

24. Integrar la protecció dels drets humans en la prevenció i resolució de conflictes i en la reconstrucció posterior als conflictes

La intervenció internacional i regional en els conflictes és un fenomen creixent en el món de la resolució de conflictes i la reconstrucció posterior. Cada cop més, la comunitat internacional ha anat prenent responsabilitat en la construcció d'institucions polítiques, legals, socials i econòmiques en les societats que surten d'un conflicte. La Crida de la Haia advocarà per mesures que assegurin que la protecció sistemàtica i a llarg termini dels drets humans és central en aquests processos de reconstrucció.

25. Aprofitar l'experiència dels èxits i els fracassos de les comissions de la veritat i de les amnisties polítiques

El camp de la reconstrucció de les societats després dels conflictes ha experimentat el sorgiment d'innovacions remarcables en les darreres dècades, en particular l'ús de les comissions de la veritat i les amnisties polítiques

com a eines per reconstruir societats dividides per la guerra, els conflictes armats i la segregació racial. La Crida de la Haia examinarà els errors i els èxits de les comissions de la veritat i les amnisties polítiques que hi ha hagut, així com les propostes de noves comissions de la veritat a Bòsnia, Timor Oriental i d'altres regions.

26. Establir un sistema universal i efectiu d'*Habeas Corpus*

Cada any, milers de persones són arrestades per motius polítics, ètnics i altres d'il·legals. Aquestes persones necessiten un sistema efectiu pel qual ells o la seva representació puguin fer atenció sobre els seus arguments abans no siguin assassinats, torturats o desapareguin. L'article 9 del Conveni Internacional sobre Drets Civils i Polítics ha d'estar dotat de contingut per la provisió d'un sistema ràpid i efectiu d'*Habeas Corpus*, amb el dret a apel·lar a tribunals o comissions de drets humans regionals o suprarregionals.

27. Sotmetre la guerra a controls democràtics

No hi ha res més subversiu per a la democràcia que posar el poder de fer entrar un país en guerra exclusivament a les mans de les branques executives o militars del govern. La Crida per la Pau de la Haia demanarà a tots els països i organitzacions internacionals que emprenguin accions constitucionals o legislatives que incloguin el requeriment de l'aprovació parlamentària per a l'inici de conflictes armats, excepte en casos extrems en què calgui l'acció immediata per a la defensa pròpia.

PREVENCIÓ, RESOLUCIÓ I TRANSFORMACIÓ DE CONFLICTES VIOLENTS

28. Enfortir les capacitats locals

Massa sovint, els conflictes violents són «resolts» per actors externs, amb poca o nul·la referència dels desitjos dels qui han de viure amb la solució. Com a resultat, sovint, l'acord al qual s'arriba, té una vida curta. Per a ser efectius a llarg termini, els esforços per prevenir, resoldre i transformar els conflictes violents han d'estar basats en una participació intensa dels grups de les societats civils locals compromesos amb la construcció de la pau. Enfortir aquestes «capacitats locals» és vital per al manteniment de la pau i pot prendre diverses formes, des de l'educació, formació i estimulació de l'esperit voluntari a la societat, fins a l'increment del finançament de les iniciatives locals de construcció de la pau i que es destaquï als mitjans de comunicació la feina dels treballadors per a la pau a nivell local.

29. Enfortir la capacitat de les Nacions Unides per a mantenir la pau

Les Nacions Unides constitueixen encara la millor esperança per aconseguir la pau mundial a través de la cooperació multilateral. Avui més que mai, un suport fort de la societat civil als propòsits de les Nacions Unides és vital per atènyer plenament el seu potencial com a guardians de la pau i la seguretat internacionals. En particular, aquest suport hauria d'estar dirigit cap a la reforma de les Nacions Unides, que condueixi a una major democratització, i cap a l'enfortiment de la seva capacitat per prevenir conflictes violents, violacions massives dels drets humans i genocidis —per exemple, a través de la creació de forces de pau permanents per al seu ús en intervencions humanitàries, i a través de la identificació de fonts de finançament alternatives per a les operacions de pau de les Nacions Unides.

30. Prioritzar l'alerta immediata i la resposta immediata

Els recursos que els governs i les organitzacions intergovernamentals destinen a esforços per a la prevenció de conflictes són insuficients, especialment si es comparen amb els recursos destinats a activitats necessàries un cop els conflictes ja han començat —intervencions humanitàries, ajuda d'emergència, operacions de manteniment de la pau i la reconstrucció de les societats destruïdes per la guerra. La societat civil ha d'adoptar un paper de lideratge en la demostració que la prevenció de conflictes és necessària i preferible, en termes de vides humanes i sofriment així com de despesa, a la reacció contra els conflictes violents. En particular, caldria atorgar prioritat a: 1, dedicar més recursos a la prevenció de conflictes; 2, enfortir les xarxes existents d'alerta immediata sobre conflictes i crear-ne de noves; i 3, generar la voluntat política necessària per a la resposta ràpida a les alertes registrades.

31. Promoure la formació de professionals civils de la pau

La demanda de professionals de la pau civils, siguin observadors electorals, treballadors pels drets humans o observadors generals, està creixent ràpidament; però el contingent d'aquests civils específicament formats no creix.

Hi ha, doncs, una gran necessitat de promoure més la formació especialitzada d'homes i dones civils en les tècniques de la resolució de conflictes, mediació, negociació, etc., i de promoure la seva assignació en àrees de conflicte per tal de dur a terme tasques de construcció de la pau. L'objectiu a llarg termini hauria de ser la formació d'una organització internacional de «professionals civils de la pau» especialment entrenats, que podrien ser requerits per intervenir ràpidament en àrees de conflicte.

32. Refinar l'ús de sancions

La imposició de sancions econòmiques és una de les eines més ineficaces de la diplomàcia internacional. Les sancions tenen la capacitat de destruir el teixit de la societat a la qual s'imposen, a més d'infligir penes terribles als seus membres. El secretari general de les Nacions Unides, Kofi Annan, ha demanat que les sancions econòmiques siguin «més efectives i menys

lesives». Per tal d'acomplir aquesta demanda, cal que desenvolupem mitjans per concretar millor els objectius de les sancions econòmiques, perquè els seus efectes no puguin ésser transferits a la població pels líders als quals són adreçades per canviar el seu comportament. En atenció als interessos dels infants, no s'haurien de poder imposar sancions sense excepcions humanitàries obligatòries, immediates i aplicables, a més de mecanismes per a seguir el seu impacte sobre els infants i altres grups vulnerables.

33. Enfortir els mecanismes d'intervenció humanitària

Per tal d'ajudar a evitar futurs actes de genocidi i violacions massives dels drets humans, cal desenvolupar mecanismes que permetin la intervenció humanitària per a la protecció de la vida de les persones en perill.

34. Feminitzar la construcció de la pau

La guerra i el conflicte són esdeveniments molt influïts pel gènere. Després de la reproducció, la guerra és potser el camp on la divisió del treball en línies de gènere és més obvia. Per tant, els homes i les dones experimenten el conflicte i la guerra de maneres diferents, i tenen un accés diferent al poder i a la presa de decisions. Hi ha necessitat de: 1, iniciatives específiques encaminades a la comprensió de la relació entre igualtat de gènere i construcció de la pau; 2, enfortir la capacitat de participació de la dona en iniciatives de construcció de la pau; i 3, igualtat de participació de la dona en la resolució de conflictes en el nivell de la presa de decisions. Per tal de cobrir aquestes necessitats, els governs s'han de comprometre a incloure representants femenins de la societat civil en totes les negociacions de pau; les institucions de pau i seguretat han d'incorporar a les seves activitats i mètodes perspectives sensibles a la problemàtica del gènere; i la societat civil ha de construir i enfortir xarxes transfrontereres de dones a favor de la pau.

35. Donar poder a la gent jove

Les guerres són iniciades per líders irresponsables, però la gent jove n'és la víctima més vulnerable, tant els civils com els reclutats. La seva experiència, perspectives i idees noves han d'ésser escoltades, integrades i implementades en tots els nivells de la societat. Hi ha un ampli ventall de proves, que en

situacions de conflicte, els joves poden trobar maneres de superar prejudicis tradicionals, resoldre creativament els conflictes i implicar-se en processos de reconciliació i construcció de la pau plens de significat. L'oportunitat dels joves de participar en la construcció de la pau és essencial per trencar el cicle de la violència, per reduir i evitar el conflicte. Cal que tots compartim la seva visió, obertura de mires, solidaritat i voluntat d'aprenentatge en un veritable intercanvi entre generacions, basat en el respecte mutu, la confiança i la responsabilitat.

36. Donar suport al dret d'autodeterminació dels pobles sense representació

Un gran nombre dels persistents conflictes violents d'avui dia tenen lloc entre estats i pobles no representats, i estan caracteritzats per un desequilibri de poder extrem. Com a resultat, sovint els pobles no representats són incapaços per ells mateixos de comprometre els estats en negociacions per a la solució pacífica dels conflictes. Conseqüentment, aquests conflictes tendeixen a continuar durant dècades i tenen com a resultat un sofriment molt greu i l'anihilació cultural. Per contrarestar el desequilibri de poder que condueix a aquests conflictes, cal que la comunitat internacional governamental i no governamental doni suport activament al dret d'autodeterminació dels pobles, doni prioritat a aquests conflictes i promogui la seva resolució no violenta.

La negació del dret a l'autodeterminació ha comportat nombrosos conflictes de llarga durada, la majoria dels quals romanen irresolts. És important de reconèixer que no és el dret a l'autodeterminació el que provoca aquests conflictes, sinó la seva negació. Per tant, és indispensable que el dret a l'autodeterminació, internacionalment reconegut, sigui promogut activament com una eina de prevenció i resolució de conflictes.

37. Enfortir la construcció de coalicions entre les organitzacions de la societat civil

La diversitat de l'activitat de la societat civil en l'àrea de la prevenció, resolució i transformació de conflictes és un dels seus principals avantatges. De tota manera, l'efectivitat de l'activitat de la societat civil és sovint perjudica-

da per la manca de coordinació entre grups que operen en camps similars. El resultat és sovint que uns recursos escassos són malbaratats per la duplicació de tasques i la fallida en aconseguir sinèrgies. Per tal d'incrementar l'efectivitat en aquesta àrea, és vital que es creïn xarxes que promoguin la construcció de coalicions i lligams d'interessos entre les organitzacions de la societat civil.

38. Enfortir les capacitats regionals i subregionals per a la pau

Enfortir les capacitats regionals per a la pau, per exemple, mitjançant l'Organització per la Seguretat i la Cooperació a Europa (OSCE), l'Organització per la Unitat Africana (OUA), l'Associació de Nacions del Sud-Est Asiàtic (ASEAN), l'Organització d'Estats Americans (OEA), etc., ajudaria a que conflictes molt ignorats rebessin l'atenció i els esforços que mereixen per a la seva resolució.

39. Promoure una diplomàcia de diverses vies

El segle que ve, cal que intentem convertir la diplomàcia de diverses vies en l'aproximació estàndard per a la prevenció, resolució i transformació de conflictes violents. La diplomàcia de diverses vies implica la cooperació de nombrosos sectors de la societat —governos, organitzacions no governamentals, grups religiosos, mitjans de comunicació, negocis, ciutadans, etc.— en la prevenció de conflictes i la construcció de la pau. És una visió multidisciplinària de la construcció de la pau, que assumeix que les persones i les organitzacions són més efectives quan treballen juntes que no pas quan ho fan separades, i que les situacions de conflicte impliquen una gran i molt complexa xarxa de parts i factors que requereixen una aproximació sistemàtica. Cada «via» en el sistema aporta la seva pròpia perspectiva, aproximació i recursos; cadascuna d'elles ha d'ésser aprofitada en el procés de construcció de la pau.

40. Utilitzar els mitjans de comunicació com un instrument actiu en la construcció de la pau

Els mitjans de comunicació tenen un paper vital i molt controvertit en situacions de conflicte violent. Tenen la capacitat de calmar o exacerbar tensions

i, per tant, de prendre un paper essencial en la prevenció i la resolució de conflictes violents i la promoció de la reconciliació. A part del seu paper tradicional d'informar dels conflictes, els mitjans de comunicació també poden ser utilitzats per construir la pau en una àmplia varietat de vies alternatives. Cal prendre especial atenció al voltant de: 1, promoure informacions objectives i no provocatives de les situacions de conflicte, per tal que els mitjans de comunicació serveixin la causa de la pau i no la de la guerra; i 2, seguir utilitzant els mitjans de comunicació de forma creativa i innovadora per consolidar la pau i promoure la reconciliació.

41. Promoure l'anàlisi dels efectes de les polítiques en els conflictes

La societat civil ha d'encoratjar els organismes nacionals, bilaterals i internacionals i a les institucions financeres internacionals per tal que incorporin en la formulació i aplicació de les seves polítiques dimensions de prevenció dels conflictes que incloguin: 1, l'avaluació dels efectes en els conflictes de les polítiques econòmiques i els projectes de desenvolupament proposats; i 2, la introducció de la construcció d'institucions i l'enfortiment dels recursos humans en les diverses formes de resolució de disputes i construcció de la pau, especialment els centres de mediació, l'entrenament en les tècniques de negociació, l'educació en la resolució de conflictes, la construcció de la tolerància i la promoció de la coexistència.

AGENDA DE DESARMAMENT I SEGURETAT HUMANA

42. Implementar un pla d'acció global per prevenir la guerra

La Crida per la Pau de la Haia dóna suport al «Pla d'acció global per prevenir la guerra», que complementarà les mesures per protegir els drets humans i enfortir la resolució no violenta dels conflictes, amb els grans passos següents: 1, enfortir les institucions de seguretat regionals i globals; 2, substituir la intervenció militar unilateral per la defensa multilateral contra l'agressió i el genocidi; i 3, negociar reduccions profundes i per fases en les forces militars, armes i pressupostos, anant cap a un sistema global de seguretat defensiva.

43. Desmilitaritzar l'economia mundial reduint els pressupostos militars i transferint-ne els recursos cap a programes de seguretat humana

La pau del segle XXI demana un canvi dels nivells de despesa militar d'aquest segle cap a la substitució per programes civils que salvaguardin la seguretat humana. El desarmament suposarà retallar dràsticament les armes, forces i pressupostos militars. La desmilitarització requerirà transformar l'economia militar en economia de pau, a base d'assignar recursos a programes que garanteixin el benestar dels ciutadans del món —que promoguin els drets humans bàsics al menjar, refugi, educació, treball, salut, seguretat i pau. També requerirà l'adhesió universal a la Carta de les Nacions Unides i al desenvolupament d'estructures de seguretat no militars i institucions de promoció de la pau.

Com a primer pas cap al desarmament i la desmilitarització, la Crida per la Pau de la Haia assumeix la «Petició de Pau de les Dones», que demana una reducció del 5% anual de la despesa militar durant 5 anys, i la reassigna

nació d'aquests recursos substancials a programes de seguretat humana i educació per a la pau.

44. Negociar i ratificar un tractat internacional per eliminar les armes nuclears

L'existència continuada d'armes nuclears i la seva amenaça o ús per accident, errades de càlcul o de disseny, amenacen la supervivència de tota la humanitat i la vida a la terra.

Per tal de complir les obligacions legals d'acord amb l'article VI del Tractat de No-Proliferació i amb el mandat del Tribunal Internacional de Justícia, tots els estats haurien de negociar i concloure en cinc anys una Convenció sobre les Armes Nuclears, que hauria de prohibir-ne la producció, ús i amenaça d'ús, i hauria de preveure els recursos per a la seva verificació i l'aplicació de la seva destrucció.

La resolució de la Coalició per una Nova Agenda, adoptada per la 53a Assemblea General de les Nacions Unides, crida a tots els estats nuclearitzats a prendre immediatament mesures pràctiques per reduir el perill de guerra nuclear i iniciar negociacions cap al desarmament nuclear total.

Les mesures de transició cap al desarmament nuclear inclouen: ratificació del Tractat de prohibició de les proves nuclears; adhesió al Tractat antimíssils balístics; suprimir les alertes; renunciar al primer ús; desnuclearització dels arranjaments de seguretat regional; extensió de les zones desnuclearitzades; transparència dels arsenals i instal·lacions nuclears; i una prohibició dels materials fisibles i els tests subcrítics.

45. Prevenir la proliferació i l'ús de les armes convencionals, incloent-hi les armes lleugeres, les armes curtes i la seguretat personal

Les armes curtes, les armes lleugeres i les mines terrestres suposen una greu amenaça per a la seguretat humana; el seu ús provoca la majoria de

les morts de civils, i han facilitat l'exploració d'infants com a soldats. Calen programes de desmobilització ben dotats que impliquin apoderar-se dels arsenals i destruir-los, i també proporcionar als antics soldats altres beneficis materials i alternatives vocacionals. La Crida per la Pau de la Haia s'adhereix a la campanya de la Xarxa Internacional d'Acció sobre les Armes Lleugeres (IANSA), i crida els estats a negociar i implementar un codi global i extensiu de conducta per a l'exportació de tota mena d'armes convencionals, incloent-hi les armes lleugeres i les armes curtes.

Els passos cap a l'aturada de l'afluència d'armes inclouen: controlar les transaccions legals entre estats; fer un seguiment de l'ús i emmagatzematge d'armes curtes als estats; prevenir les transaccions il·lícites, incloent-hi les vendes a violadors dels drets humans; recollir, retirar i destruir els excedents d'armes de les regions en conflicte; incrementar la transparència i la responsabilitat; reduir la demanda per mitjà de la reversió de les cultures de violència; reformar les institucions de seguretat pública; crear normes de no-possessió; i promoure una desmobilització i reintegració més efectiva dels antics combatents.

46. Ratificar i implementar el tractat de prohibició de les mines terrestres

Tots els estats haurien de signar, ratificar i adherir-se al Tractat de Prohibició de les Mines del 1997, que va ser obert per a la seva signatura el desembre del 1997 i entrà en vigor l'1 de març del 1999.

A més de la vital i urgent tasca de desminatge, la Campanya Internacional per la Prohibició de les Mines prioritza que els governs destrueixin els seus estocs de mines com una forma d'acció preventiva contra aquestes. També es fa pressió sobre tots els estats perquè desenvolupin activitats de desminatge. La transparència pel que fa als estocs i altres assumptes relacionats amb les mines és essencial. Caldria un increment del finançament per a l'assistència a les víctimes, el desminatge, la conscienciació sobre les mines i la rehabilitació per als infants i les seves comunitats.

47. Prevenir el desenvolupament i l'ús de noves armes i noves tecnologies militars, amb la inclusió de la prohibició de l'urani exhaurit i el desplegament d'armes a l'espai

La Crida per la Pau de la Haia fa una demanda a favor de mecanismes per a l'avaluació de l'impacte de les noves armes (per exemple l'urani exhaurit) i tecnologies, i per a determinar si les noves armes violen el dret internacional. L'armament amb urani exhaurit ha estat catalogat entre les armes de «destrucció massiva o amb efectes indiscriminats» pel subcomitè de drets humans sobre la prevenció de la discriminació i la protecció de les minories de les Nacions Unides. La Crida de la Haia demana a la comunitat internacional que prohibeixi la producció, comerç i ús d'aquestes armes.

El Tractat sobre l'Espai Exterior (1967) prohibeix el desplegament d'armes de destrucció massiva a l'espai per qualsevol estat. El Tractat, ratificat per 91 estats, estipula que tots els països haurien d'evitar les activitats que puguin causar una contaminació nociva de l'espai, així com canvis adversos al medi ambient de la terra. Aquest tractat requereix adhesió universal per a la prevenció del desplegament d'armes a l'espai.

48. Encoratjar l'adhesió universal i la implementació de la Convenció sobre Armes Biològiques i la Convenció sobre Armes Químiques

Tots els estats haurien de ratificar la Convenció sobre Armes Biològiques (BWC), i la Convenció sobre Armes Químiques (CWC), com a part d'un esforç global per abolir totes les armes de destrucció massiva. Tots els països haurien d'adoptar legislacions nacionals fortes per a la implementació d'aquests tractats sense exclusions, i haurien de participar en els actuals esforços per expandir-ne el compliment. Cap estat hauria d'emprendre accions executives o legislatives que poguessin diluir la implementació d'aquests tractats.

Tots els estats que compleixen la BWC i la CWC haurien de rebre un tractament igual pel que fa al comerç amb els materials de doble ús i els equips coberts per aquests tractats. Per assegurar la responsabilitat i transparència internacionals, el control de les exportacions hauria d'estar en mans d'organitzacions establertes dins del marc de les dues convencions.

Els signataris de la BWC haurien d'enfortir l'article x, que encoratja l'intercanvi d'informació i materials bacteriològics per a usos pacífics. Les organitzacions de recerca, les societats professionals i els científics individualment s'haurien de comprometre a no contribuir conscientment a activitats de recerca o docència que perpetuïn el desenvolupament i l'ús d'agents de guerra química i bacteriològica. Caldria prohibir el desenvolupament de nous agents químics i bacteriològics que no tinguin propòsits pacífics, sense ambigüitat, fins i tot en el cas que aquestes activitats siguin promogudes amb propòsits defensius.

49. Responsabilitzar els estats i les empreses de l'impacte de les activitats de producció, proves i ús de productes militars sobre el medi ambient i la salut

Els estats nuclearitzats, en particular, han de reconèixer la seva responsabilitat pels impactes en el medi ambient i la salut de la producció, proves i ús de l'armament nuclear. La Crida de la Haia demana més transparència i responsabilitat per totes les activitats militars i el seu impacte sobre el medi ambient i la salut. Els governs han d'introduir o estendre programes de seguiment, neteja i rehabilitació d'antigues zones de proves militars, i de compensació als antics treballadors d'aquestes zones i al personal civil i militar a les zones mateixes o a les comunitats locals veïnes. El comís de les armes nuclears i químiques dels països industrialitzats no hauria de conduir a l'exportació de residus tòxics químics i nuclears als països en desenvolupament. Els estats i les empreses han d'emetre informació sobre l'impacte de tota la producció militar, les proves i l'ús que se'n fa a les bases militars i altres llocs, una informació que sigui vàlida per assegurar la transparència i facilitar la recuperació d'aquestes zones.

50. Construir un moviment de la societat civil per a l'abolició de la guerra

Abolir la guerra requerirà la construcció d'institucions i la capacitat per salvaguardar i implementar plenament tot allò que s'ha aconseguit fins ara (com són els tractats de prohibició de les armes químiques i biològiques, de les mines terrestres i de les proves nuclears), així com per estimular les difícils negociacions per eliminar les armes nuclears i acabar amb l'aflluència

d'armes curtes i lleugeres. La Crida de la Haia concep un món sense violència a través d'un nou codi de conducta internacional, que restringeixi el poder militar i promogui la no-violència i l'adhesió al dret internacional.

La societat civil ha d'interpretar un paper central en la democratització de les relacions internacionals i l'enfortiment dels mecanismes internacionals de construcció de la pau. Les organitzacions de la societat civil i els ciutadans han portat directament al nivell internacional les demandes de la gent i han creat una «nova diplomàcia». La Crida de la Haia per la Pau afirma la necessitat d'un paper per a la societat civil en el desarmament internacional i transnacional i les negociacions per a la seguretat en el segle XXI.

* Text aprovat a la Conferència per la Pau organitzada pel moviment pacifista internacional celebrada a la Haia entre l'11 i el 15 de maig de 1999.

